

Legjobb és leghirveesebb
pipere hölgypor: a
La
7985
VELOUTINE
Különleges Rizpor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

Kufeké féle.
A tej legjobb hozzátéte
a betegséget
megakadályozza és eltávolítja
gyermekliszt.
Kapható gyógyszerárakban és droguistáknál

SODOR
Folyékony szénasavtartalmu aczéllévely, melynek segítségével mindenki, bárhol szénasavtartalmu egészséges, olcsó, üdítő és hűsítő italokat (szódavíz, selters, limonádé, szikvíz, mámalé, gazesze, pezsgó, tej stb.) készíthet az e célra szerkesztett palackban a mellékelt utasítás szerint. A szénasav vegyülete. A kezelés egyszerű, kényelmes. A folyadék lehel. 1 doboz 10 sodortívetlyével 60 kr. Egy doboz szükséges, mindenkori használható palack 3 frt. Részletes leírás és utasítás kívánatra ingyen és bérmentve. Képviselet a magyar korona országai részére Budapesten
Kertész Tódornál Kristóf-tér. Gettnér és Rauschnál Andrássy-út 8.

A budapesti asztalos-ipartestület védnöksége alatt álló
BUTORCSARNOK
VIII., József-körút és Bérkocsis-utca szegletén levő Sváb-féle házban
nagy mintaraktárt és vállalati irodát nyitott, hol készleten tart, dus választékban, kiváló minőségű butorokat, 8383
ebédlő-, háló-, uriszoba és szalon berendezésekből.
Ezzel mód van adva a n. é. közönségnek közvetlen a készítő asztalos mesterektől jó butorokat jutányos áron kézen venni, esetleg megrendelni. Továbbá megtekintésre ajánlja a testületnek saját házában levő állandó kiállítását is.

Formosa a plastikai orthopédiának (testegyensúly) legkiválóbb vívmánya.
Kiegészítés aczéll és vastirozás nélkül! Magas vállak, csipők és ferde derék háta kiegészítésére egy urak, mint hölgyek részére. Egyenestartók, műtűzők Scoliosis-nál, járó és támogatók coristatid Hossing rendszere alapján, műkezeket, műlábakat, haskötőket stb. stb. Jótállás mellett készíti

Keleti J. orthopédiái műintézete Budapest, IV., Koronahereg-utca 17.
Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. 8379

Államilag kezeleményezett gőzörre berendezett első magyar
Torony-óra-gyár
Mayer Károly L.
utóda MÜLLER JÁNOS
Budapest, VII., Karinca-utca 3.
Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. 8110

A női szépség

(az ideális szépség) egyik legnagyobb és legkiválóbb kincsét egyetűl a **Blaha Lujza pipere crème** képezi, mert ez teljesen ártalmatlan és szírmentes, miért is naponta használata, többre szűkebbre adára melege elűzi a legalkalmasabb. Kiváló jószágát legjobban ismerte az, hogy Dr. Spilényiné; Blaha Lujza díjazott nagy művésznőnek kedvence pipere szeve. - 1 lévely 1 frt 20 kr., hozzá Blaha Lujza arczpor (erem, fehér rózsaszínben) 1 doboz 80 kr., és szappan 1 db 20 kr. Ezeket minőségben kapható közvetlen a készítőnél: 8004 Dévai SZOLLOSY ISTVAN, gyógyszerésznél Budapest, I. ker., Krisztina-körút 32. a ki postán titoktartás mellett is azonnal megküldi használati utasítással. Raktár: Török József gyógyszerár, «Opera» győgytár.

Képes levelező-lapok
minden jól sikerült arcz-, táj- és egyéb fénykép után az addig ismert legjobban kivitelben
100 drbot 8 frtért
300 " 16 "
500 " 22 "
Képes Levelező-Lapok a Képes-Hívtárló, Budapest, 4. ker. utca 11. sz. alatt

Képes Levelező-Lapok
Képes-Hívtárló, Budapest, 4. ker. utca 11. sz. alatt

JUNO
Juno-hajfestőszer. (Chromatique de Juno.) A legjobb és egyszerűsített teljesen ártalmatlan szer ősz vagy vörös hajzatnak, szőke, barna vagy fekete színre való kényelmes és állandó festésére. E szerrel festett haj (hajszál, szakál, szemöldök) színe, mely szín a természetes hajszíntől meg nem különböztethető, állandóan megtartja. A használati utasítás szoros betartása mellett a festés nem sikerülése teljesen ki van zárva. Vétel alkalmával a kívánt árnyalat (szőke, barna vagy fekete) kérésű. Egy tok kimerítő használati utasítással együtt 4 korona (2 frt). 8157
A legkínzóbb és legerősebb fogfájás egy pillanat alatt megszűnik! amerikai fogcsappal alkalmazása folytán. Ezen fogcsappal a legjobb szer mindennemű fogfájás ellen, akár odvas vagy lyukas fogtól, akár meggyulladás (fogszag) származik. Bámúlato gyors hatása! Egy üveg ecettel és használati utasítással 90 fillér (45 kr) 60 kr előzetes beküldés ellenében ajánlatos és bérmentve. - Fenti szerek nagyserű hatású az elismerő- és köszönő levelek ezrei igazolják.

Szigeti Mattyn-crème 1 kor.20 fill.
Szigeti Mattyn-szappan 80 fillér.
Szigeti Mattyn-mosdóvíz 2 kor.
A mai kor legkiválóbb bőrpótló szerel. Szepöl, májfolt és az arczbőr mindennemű tisztálanságai feltétlen és biztos eltávolítására. Egyedül készíti ősz. Fuzsák Mártonné gyógyszerésznél. M.-Szigeten. - Főraktár Budapest: Török József gyógyszerár, Király-utca 12. 8301

Ápold a szépségedet!
CZERNY-féle eredeti
Orientalische Rosenmilch.
(Keleti rózsatej) 8270
a legjobb szer a szépség megtartására és oly fiatalos arczbőrt szerez, mely semmi más hasonló ártalmatlan szer által el nem érhető; kitűnő hatása pórsenek és a bőrnék bármennemű tisztálansága ellen, megszünteti a sárga vagy barna arczszínt. Ára 1 frt.
Sonnenblumenöhl-seife Ára 35-50 kr.
hozzá Balsamin-szappan 30 kr.
ANTON J. CZERNY, BÉCS,
XVIII., Carl Ludwigstrasse 6.
Budapesti főraktár: Török József gyógyszerésznél Király-utca 12., továbbá minden gyógyszerárban, droguistákban és partimériáknál. Székhelye utasítás mellett. Megrendelések oly helyről, hol még raktár nincs, fenti szerek egyidejűleg indokoltak. - Prospektus ingyen.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.
PANZER
Pénzszekrény, tresor és vasipar r.-t.
Szabadalmazott új rendszerű tűz- és betörésmentes aczélpánccs pénzszekrények, tresor, safos-depositis, pánccs-szobák különleges gyára. Különös jó szerkezetű anyakönyv-szekrények kaphatók jutányos áron. 8339
Budapest, Károly-körút 9. sz.

PHOTO-PICTOGRAPHIA
WITTITZ-VILMOS
BUDAPEST
Horgany, vörös- és sárgaréz clichék előállítására, valamint autotipiai, phototipiai, chemigraphiai, és photographiai, úgy helybeli, mint vidéki megrendelések jutányos áron pontosan eszközöltetnek. 8356

FESTÉK GYÁR
Lakk-kence, építészeti anyagok, vegyszertési czikkék és egyéb különleges czégek, gépolajok.
Ifj. ERKER ANDRÁS
Telefon 13-08. Ujpest, Árpád-út 56. Telefon 13-08.

CLICHEKET készíti a legfinomabb kivitelben
WITTITZ MANFRÉD
Budapest, Király-utca 30. - Telefon 18-99.

A világ legkiválóbb szere a női szépség fenntartására és emelésére a **JUNO-KENŐCS** (Kéz-és arczkenőcs)
Minden eddig ismert szépségápoló, a mellett tökéletesen ártalmatlan. Biztosan és gyorsan távolítja el a bőr mindennemű tisztálanságát, mint: himlőhelyet, szepöl, májfoltot, perseneket (vimméri), bőralkát (mitesser), pikkelykőket, bőrhámot, napégést, arczveszést stb. A bőr érzékenységét és durvaságát megszünteti, s rövid használat után hóhérré, bársonysimává teszi. Egy l. szb. lévely ára használati utasítással meg nem különbözhető és határozottan 80 kr. **Juno-kenőcs II. számú** mint az I. számú. Használati útmutató mint az I. számúval van előírva, csak hogy a folyékony Juno-szappan használható hozzá. - Ára 2 korona (1 frt).
-víz - kéz és arczvíz ára 50 kr.
-puder, fehér, rózsaszín és krém színű 1 db. 50 kr.
-fogcsappal szagos, alkatrészekben, szappan nélkül 50 kr. (kül 50 kr.)
-szappan, 1 darab 30 kr.
-szappan, folyékony, egy üveg 40 kr.
(Chromatique de Juno.) A legjobb és egyszerűsített teljesen ártalmatlan szer ősz vagy vörös hajzatnak, szőke, barna vagy fekete színre való kényelmes és állandó festésére. E szerrel festett haj (hajszál, szakál, szemöldök) színe, mely szín a természetes hajszíntől meg nem különböztethető, állandóan megtartja. A használati utasítás szoros betartása mellett a festés nem sikerülése teljesen ki van zárva. Vétel alkalmával a kívánt árnyalat (szőke, barna vagy fekete) kérésű. Egy tok kimerítő használati utasítással együtt 4 korona (2 frt). 8157
A legkínzóbb és legerősebb fogfájás egy pillanat alatt megszűnik! amerikai fogcsappal alkalmazása folytán. Ezen fogcsappal a legjobb szer mindennemű fogfájás ellen, akár odvas vagy lyukas fogtól, akár meggyulladás (fogszag) származik. Bámúlato gyors hatása! Egy üveg ecettel és használati utasítással 90 fillér (45 kr) 60 kr előzetes beküldés ellenében ajánlatos és bérmentve. - Fenti szerek nagyserű hatású az elismerő- és köszönő levelek ezrei igazolják.
Főraktár és egyedül készítése a hírneves **BANTLER ÖDÖN** «Szent Miklós» gyógyszerésznél Temesvár, Király-utca 4. Naponta szétküldés postálva.

HAJFESTŐ FÉSŰ
(Köffer-féle szabadalom, Berlin S.O. 38.)
Ősz vagy vörös haj előkészület nélkül valódi szőke, barna vagy fekete színre való festésre. Teljesen ártalmatlan. Évekig használható! Darabja 2 frt. Ausztria-Magyarország részére szállítja Verthes sas-gyógyszerésznél Lugoson, 96. sz. Magyarország. 820

KWIZDA-FELE Restitutionsfluid
36 év óta udvari istállóban, a nagyobb katonai és polgári istállóban használatban, nagyobb fáradságos előtti és utáni erőbőrt, rángatózásnál, az idegek megerősségénél stb. A forrást az időmítáznál kiváló tevékenységre képesíti. Valódi csak a fenti védjeggyel, kapható Ausztria-Magyarország összes gyógyszerárban és droguistákban. Főraktár Magyarország részére: Török József gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12. sz. alatt.
cs. és kir. osztr.-magyar és román kir. udvari esküdt, kérdőlet gyógyszerésznél Kornenburg, Bécs mellett

40. SZÁM. 1899. BUDAPEST, OKTÓBER 1. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt 1 félévre - 6 Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre - 4 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.- félévre - 2,50 Külföldi előfizetésekre a postaiag meghatározott vitellől is csatlakozó.

A BOEROK ORSZÁGA.

HETEK ÓTA EMLEGETIK a hirlapi tudósítások, hogy a hatalmas Angliának újból háborúja lesz és pedig most nem színes vad népekkel, hanem európai eredetű fehér emberekkel, kik idegen földrészen, de régóta szervezett állami élettelnek. A dél-afrikai Transzval köztársaság lakói, a boerok ellen készül a hadjárat, az európai közvélemény szerint igazságtalan hódító terjeszkedés érdekében. Azok az okok, melyeket az angolok követelések igazolására előhozhatnak, nagyon emlékeztetnek bennünket Aesopus ismert meséjére, midőn a farkas a bárányt a víz megzavarása miatt támadja meg; de e mellett mindenkinek emlékezetében van még az a sajtósági Jameson-féle expedíció is, midőn fölfegyverezett angolok - állítólag saját szakállukra - alattomosan, hadüzenet nélkül akarták Transzvalt elfoglalni, és tudjuk, hogy Vilmos német császár épen azért vesztette el népszerűségét az angolok előtt, mivel üdvözölő táviratot küldött a boeroknak, mikor az alattomos betörőket alaposan megverték.

A földre éhező angolnak teljesen mindegy, hol és miképp növelheti még nagyobbra óriási gyarmat-birodalmát. Transzval sem tartozik a legjobb falatok közé, mert néptelen s nagybárra kopár terület; de van két nagy

értékű tulajdonsága: egyik, hogy a dél-afrikai angol birtokoknak mintegy természetszerű kikerekítője lenne; a másik, hogy gazdag ásványtelep; különösen újabbán fölfedezett aranybányái nagyon értékesek. Az ország különben épen nem kicsiny. Csaknem oly nagy kiterjedésű (326,750 □ km.), mint Magyarország társországaival együtt, s főleg abból alkothatunk magunknak legjobb fogalmat az országról, ha elmondjuk, hogy míg a mi népességünk már jóval fölülhaladja a 18 milliót, a hasonló nagyságú Transzvalban alig van fél millió ember s azok között is a fehérek száma 1896-ban csak

A ki Afrika déli részének kissé nagyobb alakú újabb térképét kezébe veszi, első pillanatra látni fogja, hogy Transzval (vagy a közönségesen nevezik: Dél-afrikai köztársaság) és a szomszédos Oranje állam csaknem egészen angol területek közé vannak ékelve; a vasútak angol vasúttal vannak összekötöttesben, s a tengerparthoz is csak angol területeken át juthatni. E miatt igen sokan érthetetlennek tartják, hogy a boerok maroknyi népe itt a félvadon vidéken miért akarja önállóságát fenntartani s miért nem egyesül a hatalmas angolokkal. Hiszen valószínűnek látszik, hogy előbb-utóbb úgy is angolok kezére jut az ország.

KRÜGER PÁL, A TRANSZVÁLI KÖZTÁRSASÁG ELNÖKE.

A történelem teljesen érthetővé teszi előttünk a boerok erőlködését, hogy önállóságukat egy óriás ellenében is fegyveresen védelmezzék. Hiszen közel kétszáz éve küzdenek már az angolokkal s a jelen században nem egyszer nyílt háborúban is mérkőztek velük. Regény sem lehet érdekesebb, mint az arról szóló részletes rajzok, hogyan kerültek összeköttetésbe a Fokföldön letelepedett hollandok a később ugyanoda költözött angol telepesekkel, hogyan verték ki ezek a befogadott vendég-tót angolok a gazdákat házukból, s később hogyan kellett élniök a mindinkább éjszák felé szorult hollandiaknak úgy, hogy egyik kezükkel a vad,

MILNER ALFRÉD, a fokföldi angol gyarmat kormányzója.

STEJN T. MÁRTON, Oranje szabadállam elnöke.

Fegyveres polgárok. Önkéntes lovasok. Tüzér tisztek. Szerecsen szekerész. Önkéntes gyalogsági tisz. Önkéntes gyalogos.

A TRANSZVÁLIAK HADEREJE.

harcias kaffer-törzsek, a másikkal az alattomosan előrenyomuló angolok ellen védelmezzék magukat, és mind a mellett szorgalmas munkások is legyenek, hogy a kopár vidéken valahogyan megélhessenek.

Igy éltek és küzdöttek ezek az egyszerű telepek hosszú időközön át s ez a nehéz élet fejlesztette ki jellemüket, mely valóban megnyerő és sokban hasonlít azon észak-amerikai telepekeikhez, kik a mai nagy Egyesült-Államok megalapítói voltak. A boer (ejtsd: búr), mely név parasztot jelent, még ma is csaknem pusztán földművelő és állattenyésztő; városokban ritkán telepszik meg s ezért azok lakossága, Johannesburg kivételével, nagyon csekély; a többség a magyar alföldi tanyai lakossághoz hasonlóan tanyákon lakik s egész patriarchális életet él. Az öreg családfőnek mindenki feltétlenül engedelmességek; ő szabja ki a teendőket. Az aszszony nemcsak a házi teendőket végzi, hanem legtöbb esetben gyermekeinek tanítója is, mivel azok a tanyáról iskolákba nem járhatnak. Étkezését az egész család imával kezdi s mint protestánsok, minden nagyobb ünnepek közösen olvasgatják a bibliát, mely a legutolsó kunyhóból sem hiányzik. Vendégszereték páratlan s a legnagyobb áldozatokra kész. E mellett igazlelkű; tolvajlásnak nyoma sincs közöttük; szavukban igen meg lehet bízni s szolgálkival, a félvad feketékkel emberségesen bánnak. Ha utazni mennek, 8—12 ökröt fognak óriási ernyős szekerek elé, melyben az egész család elfér, egyszersmind a szekéren van a kamara, sőt itt-ott, fában szüklőködő vidékeken, a tüzelőszert is. Ez a nagy szekér egyúttal hálószobájuk, sőt oly helyeken, hol rabló feketék élnek, menedékvárjuk is. Európáról s a nagyvilág eseményeiről a falusi boerok igen keveset tudnak, de hazájukat igen szeretik s egytől-egyig gyűlölik az angolokat, kik hazájuk függetlenségét már oly sokszor megtámadták. Csaknem olyanok Transzváliában a társadalmi állapotok, mint nálunk voltak a nagy magyar Alföldön a jelen század első felében, vagy még inkább a múlt században.

Derek és érdekes ember a boerok jelenlegi vezére, Krüger Pál köztársasági elnök. Évtizedek óta tölti be az elnöki székét, de a telenpásztor-ból lett kegyelmes úr ma is csak egyszerű táblabíróhoz hasonló férfi. Nem büszke s nem hiú. A nap bizonyos órájában bárki

bejelentés nélkül bemehet hozzá, pipázva s egy pohár sör mellett fesztelenül társalog látogatójával. A nép bizalma iránta feltétlen. Egyszerű, de tiszta logikája szellemes gondolkozónak mutatja. Fiatal korában vezére volt népének az angolok ellen a harcmezőn, ma rendkívül ügyes diplomáciájával küzd a hatalmas ellenféllel s mindkét téren bámulatos sikereket mutathat fel.

Mintpatriarkális köztársasághozillik, Transzváliában nincs katonaság. Összesen csak 400 tüzértartanak rendesen fegyver alatt, mivel ezeknek hosszas gyakorlatra van szükségük. A többi katonaság mind pusztán önkéntesekből áll. Az összes katonaság 2000 főnyi. De háború esetén minden felnőtt polgár (16 évtől 60 évig) köteles fegyvert ragadni s azonkívül a feketékből is besorozzák az alkalmasakat, s így mintegy 26,000 katonát tudnak kiállítani, kik már otthoni gyakorlataik után pompás czéllövők, legtöbbszörre igen erősek (a boer férfiak átlag hat láb magas, izmos emberek), e mellett lelkes hazafiak, s ennél fogva ellenségnek igen veszedelmesek lehetnek. Egyenruhájuk hollandi vagy angol, sőt még a magyar bakák sapkáját is megtaláljuk náluk, mert osztrák tisztek is voltak oktatók.

A háború, mint a politikusok mondják, kikerülhetetlen. A böles agg (Krüger 70 éves múlt) elnök igyekszik ugyan lehetőleg elkerülni s az angolok is halasztgatják, mert Transzváliában most kezdődik a tavasz, mikor az utak a nagy sár miatt csaknem járhatatlanok, de a halogatás nem tarthat örökké. Angliát kivéve a népek mind a boerok győzelmét óhajtják; de kétségtelen, hogy az angolok ereje nagyobb s Dél-Afrika tényleges ura, a sokszoros milliomos Rhodes Cecil aligha nyugszik addig, míg Transzváliát angol területté nem lesz.

*

A transzváli bonyodalom alkalmából Krüger elnök mellett sűrűn emlegetik a hírlapok Milner Alfrédet, a fokföldi gyarmat kormányzóját és egész brit Dél-Afrika főbiztosát, úgyszintén Steijn T. Mártont, Oranje szabadállam elnökét, kiknek arczképét most szintén bemutatjuk.

Milner egészen egyetért Chamberlain angol gyarmatügyi miniszterrel, Transzváli ügyét illetően. Ő terjesztette pártolólá az angol kormány elé azt az ismeretes kérvényt is, melyet Johannesburgban 21,000 angol származású ember irt alá s mely mintegy bevezetése volt a már annyira elmergesedett vizálynak Anglia és Transzváliá közti.

A transzváliak helyzetét nem kevésbé erősíti az, hogy a velök hasonló eredetű és szomszédos Oranje szabad állam nyíltan az ő pártjukra állt. Steijn F. Márton, e szintén boer köztársaság jeles és nagy tevékenységű elnöke határozottan kijelentette, hogy Angliának Transzváli iránti erőszakoskodása Oranjére nézve is veszedelem; azért, ha az angolok csakugyan háborút kezdenek, Oranje népe azonnal fegyvert fog s a boerokkal együtt harcra száll az angol hadak ellen.

A két dél-afrikai köztársaság haderejét együtt 50,000 főre becsülik, kikkel Dél-Afrikában 40,000 angol katonára áll szemben; de ezek számát Anglia részint hazulról, részint Indiából igen tekintélyes erővel gyarapíthatja. Az angolok eddig Transzváli nyugati és délkeleti határához közel, Mafeking és Laingsnek mellett vontak össze csapatokat; Transzváli erős tüzérséget állított velük szembe ugyanott, míg Oranje csapatai a Sárkány-hegységben a fontos Van-Reenen szorosát szállították meg, hogy az angoloknak Natalból való előnyomulását megakadályozzák.

KÁRPÁTI EMLÉK.

Irta s a Petőfi-Társaság szept. 17-iki ülésén felolvasta Bartók Lajos.

Ti nyájás völgyek, ti komor hegyek,
Be rég is elszakadtam tőletek!
Pedig hogy vágytam enyhért a vadonba,
Mint fűzött vad, sok sebből vérem ontva!

Főnségben álltok, eszménykép gyanánt;
A viruló völgy példáz szende lányt,
S a bérc szirtkeblű férfi, rendületlen,
Kik egygyé fornok örök szerelemben.

Így jöttem egykor, ifjan, gazdagon,
Szerelmem kerjte volt a zord vadon;
A régiek vagytok ma is köröttem,
Az árnyba én elaggva, félve jöttem.

Nem balzsamért már, mit hegy-völgy kínál:
Keresem itt csak a kegyes halált,
Hol nefelejes közt hús forrás csörg lassan,
Hogy feledést s felejtetést ihassam.

Igen, felejtést s elfelejtetést,
Hírem-nevemmel minden szenvedést
Az elhullt ősi lomb alá temetve,
Hogy új életre a tavasz se keltsen.

Mert én sokat vesztettem s szenvedék,
Hogy e tájakról száműzött az ég.
Ifjúság tűnde, csalóka a remények,
De drága kincsek emberek szívének.

S hát szerelem, éltünknek élete!
Elröppenél társid követve te.
De van, mi még pótolja vesztésünk:
A költészet, s ha ez meghalt, nem élünk!

És szívem reszket, tépve fájdalom,
— Elpattanó hír elhaló dalon, —
Zendülhet-e még tiszta dalra ajkam,
Szerelmem hogy hozzátok elohajtsam?

Dicső természet, a ki alkotál,
Még visszaad tenéked a halál,
S te régi lelkét költőnek, — hogy halljad
Dicsőnekéből örök diadalmaid!

Oh természet, nagy művész, kebleden
A dal, miként kezdőd, végezhetem,
Hogy csermely- és pat.komoraj kísérem,
S a völgyből visszaverve, égig érjen.

Árbozok zúgva, mint feszült ideg,
Az erdő hárfáján zendüljenek,
S mennydörgő hangon harsogjon reája
A szirték óriási orgonája!

S ha lenn a völgyben így elhangozom:
Föltámadok majd fönn az ormokon,
S visszhangod lévén, lelked hangja lészek,
Költészet lelke, isteni természet!

(Fenyőháza.)

EGY ÁRULÁS TÖRTÉNETE A NAPOLEONI HADJÁRAT ALATT.

Valamely ellenséges állam titkainak kikémlelése régóta megszokott dolog a hatalmaknak egymás közti versengésében, a mint ezt bizonyítja pl. az orosz birodalom vezérkari térképének 1812-ben történt, akkortájtban nagy port felvert ellopása. Napoleonnak épen az oroszországi hadjárat megkezdése előtt nagy és fontos érdeke volt megismerkedni a háború színhelyének térrajzával. Tudta, hogy az orosz vezérkar egy óriási nagyságú térképét készítette el a birodalomnak, a melynek azonban egyetlen egy példányát sem volt képes rendes úton megszerezni.

Mit volt mit tenni? Végre is Lauriston tábornok segítette ki zavarából. Ez meg tudta szerezni Pétervárot nemcsak a térképnek egy példányát, hanem a nyomásához használt összes rézmetszeteket is. Ezt a roppant készlet-tömeget aztán az orosz vezérkar tudta nélkül kicsempészték a pétervári arzenálból s Franciaországba szállítván, rögtön sajtó alá is adták Párisban. Három hónap múlva a francia hadsereg minden tisztje el volt látva egy-egy példánnyal a térképből, melynek orosz kiadása ugyanakkor oly ritka volt, hogy csak a legnehezebb úton lehetett egyhez-egyhez hozzájutni.

De ez nem mentette meg Napoleont az orosz vereségtől, melynek csapása azután egyre üldözte, míg szerencse-csillaga végkép le nem hanyatlott.

Még meglepőbb kémkedési eset volt azonban az, a melyről Marbot tábornok, a napoleoni háborúk egyik hadvezére is megemlékszik nem rég megjelent emlékirataiban; az eset titkosabb részleteit azonban még mindig a külügyminiszterium levéltárának pécsetjei őrzik. Ennek színhelye Bécs volt 1809-ben.

Ausztria, tudjuk, abban az időben a háború megújításának küszöbén állott Franciaországgal szemben s csak a francia követ, Andreossy tábornok visszahívását várta.

Ferenz császár tudta, hogy ez a háború dönteni fog birodalmának sorsa fölött s azért élet-halálharcra készülődött, melynek fővezényletét hadserege legjobb strategusára, Károly főherczegre bízta, az egyetlenné, a ki katonai tehetségre nézve mérvőzhetett Napoleon lángeszével.

Míg a főherczeg csöndben tette meg előkészületeit a táborozásra, egy nap csak levelet kap, minden aláírás nélkül. Nem tulajdonítva annak semmi fontosságot, már-már önkéntelen mozdulattal a papirkosárba akarta dobni, a mikor végigfutva tekintetével a levelet, figyelmét felkellette benne a francia követnek több ízben ismételt neve.

A névtelen levélben az volt, hogy Andreossy tábornok már több nap óta megkapta a visszahívási parancsot; csak még azért nem távozott Bécsből, mivel sikerült csengő aranyért összekötésbe lépnie K. tábornaggal, a ki elárulta előtte az osztrák hadsereg szervezetét s a különböző hadtestek meneteit.

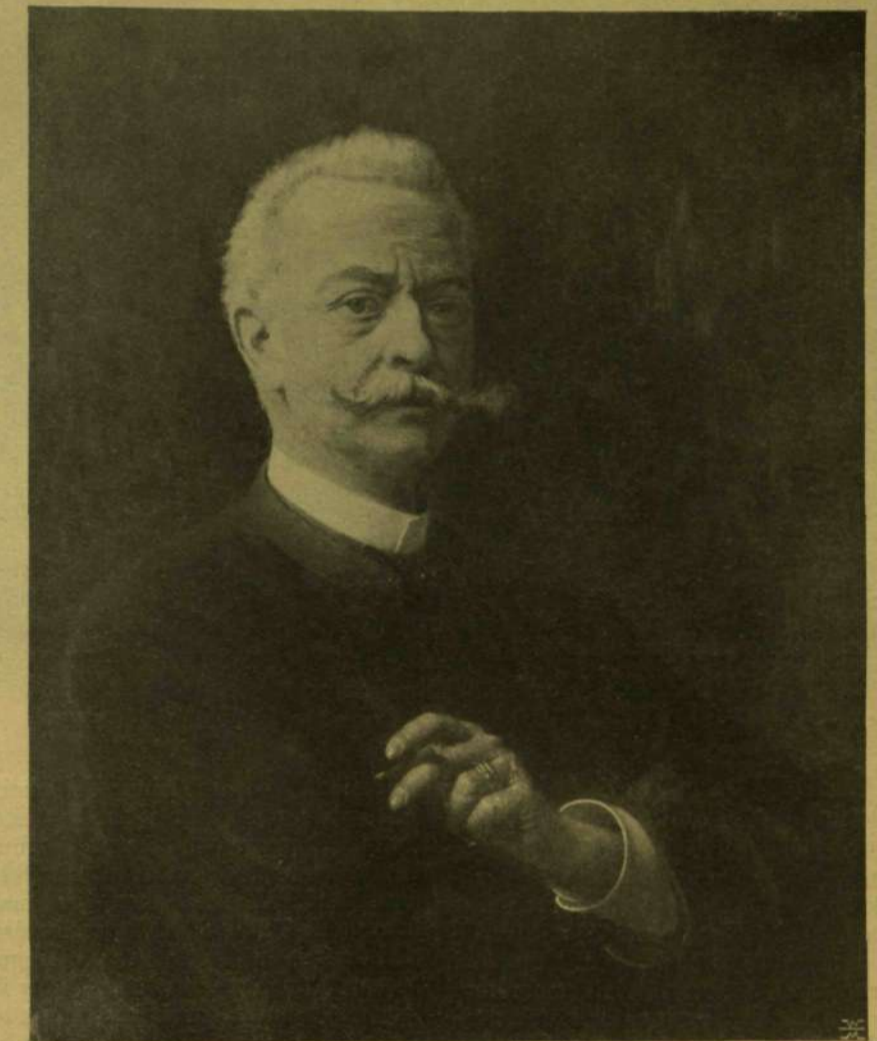
K. tábornagy egyike volt az osztrák hadsereg legképzettebb tisztjeinek. A főherczeg különösen kedvelte s kinevezte hadsegédévé s vezérkari főnökévé. Teljes bizalmát helyezte benne és a legkisebb gyanút sem táplálta ellene. Eltérte a levelet és nem is gondolt többé a dologra.

Amde másnap újabb névtelen levél jutott kezéhez, melyben már az volt, hogy K. tábornagy sűrű és gyanús összejöveteleken vesz részt a Leopoldstadttól egy magános házában, melynek számát is közölte a levélíró.

Károly főherczeg még mindig annyira becsülte vezérkari főnökét, hogy meg volt győződve, hogy ez ismeretlen által emelt vád nem lehet egyéb rosszakarattól rágalmánál, a névtelenség köpenyében burkolózva; azért nem is tett lépéseket a válság kiderítésére.

Már a francia követ megtette előkészületeit az elutazáshoz s be is jelentette, hogy Bécsből negyvennyolc óra alatt el kell távoznia, a mikor egy harmadik névtelen levél értesítette a főherczeget, hogy a tábornagnak a következő éjjel utolsó találkozására lesz Andreossyval.

A főherczeg elhatározta, hogy kedvelt tisztje becsületességét maga deríti ki s aztán érdeme

Saját festménye a Nemzeti Szalon kiállításán.

WAGNER SÁNDOR.

szerint lép föl az alattomos följelentő ellen, a kinek gyáva bújkálása most már haragra forralta vért. A mint az este leszállt, hívatta egyik segéd tisztjét:

«Öltözzék egyszerű ruhába — szólit hozzá — s éjféltájban találkozzunk a Grabenen. Addig a legnagyobb titoktartást parancsolom. Senki, még legközelebb állói se tudjanak meg semmit a dologról. Fegyvert ne hozzon magával, csak egy tolvajlámpást.»

A tiszt pontosan megjelent a találkozón. Mikor a Szent István-torony harangja éjfélűt ütött, munkásruhában ott volt a Grabenen, hol a főherczeg már várta, polgári köpenyben, melybe elburkolta arcát.

«Kövessen szó nélkül», — szólította meg. A Hofburg körül levő kanyargós utcákon át a glaci-ra értek és a Leopoldstadttal felé vették útjukat. A megjelölt ház sötét és szűk sikátorban feküdt. Ablakában nem látszott világosság, a függönyök le voltak bocsátva, az egész ház elhagyatottnak látszott.

A főherczeg és kíséroeje egy kapumélyedésbe húzta meg magát. Pár pillanat tel el, midőn egyszerre lépések hallatszottak közeledni, s egy alak fordult be a sikátorba. Bő köpeny födte termetét, s széles kalapja, melyen homlokába húzva, elrejtette arcát. A ház elé lépett, megkopogtatta a kaput, mely csöndesen föltárult s ismét bezáródott a rejtélyes éji látogató mögött.

Károly főherczeg segéd tisztje nem nyomhatta el meglepetése kitérését. De a főherczeg szigorúan vigyázatra intette. Mikor az útea megint csöndes lett, társához fordult s halk hangon kérdezte:

«Nos, látta ezt az embert?»
«Igen, fenség. Természetesen nem fedezhetem fel arcvonásait.»
«De járása? ...»
«Tiszt habozott.»
«A mit gondolok, annyira valószínűtlen. Alig hiszem, hogy a kit föltismerni véltem, annak ez órában itt, ez elhagyott helyen dolga lehessen.»
«Csak mondja ki.»
«Nos hát nekem úgy tetszett, ... az ember

azt hinné, hogy az ismeretlen tartása, termete a francia követé!»

«Elég. Hallgasson.»

E pillanatban egy másik alak tűnt föl a sikátorban. Gondtalanul közeledett a házhoz. Megfogta az ajtó kalapácsát, kopogtatott s aztán nyomtalanul eltűnt a ház belsejében. Abban a pillanatban, mikor a kapu utána becsukódott, a főherczeg segéd tisztje elő akart rohanni, de ura karjára tette kezét. Mindketten reszkettek a felindulástól. A másodsor érkezett alakban határozottan föltismerték K. tábornagyot.

Az értekezés több órán át tartott, mialatt a főherczeg, bár a méltatlankodás legnagyobb gerjedelme közt, türelmesen megmaradt helyén.

Még sötét volt, mikor a kapu újra megnyílt s rajta Andreossy tábornok és K. tábornagy lépett ki.

Károly főherczeg a kapu egyik oldalához állt, a másik sarkára segéd tisztjét állította. A tolvajlámpát kezébe ragadta s annak fényét a francia követ arcának irányozta.

Andreossy meghökken, mikor szemtől-szemben állt a főherczeggel.

«Jó estét, nagykövet úr», — szólta a főherczeg nyugodtan.

És pillantására sem méltatva a tábornagyot, a ki halothalványan, lehorgasztott fővel, mozdulatlanul állt előtte, sarkon fordult. De segéd tisztje nem tartózkodhatott magát s haragjában öklével keményen arcúl vágta a tábornagyot. «Itt a becstelen gazember!» kiáltá.

Andreossy arra használta ezt a pillanatot, hogy szó nélkül meneküljön. Még aznap Párisba utazott, mire nem sokára megtörtént a formális hadizenet Franciaország és Ausztria között.

A történetek azonban mindkét részben titokban tartották. Csak Lannes marsall tudta meg később I. Napoleontól, a ki aztán Marbotval is közölte az árulás titkát.

A mi pedig K. tábornagyot illeti, ő tetten éretve, tisztában volt rögtön azzal, hogy mi sors vár rá. Nyomban haza ment s egy pisztolylövés-sel véget vetett meggyalázott életének. Öngyilkosságát azonban elpálástolták; azt hírszél-

CZEGLÉDI SZÁRAZMALOM.

ték mindenütt, hogy szelítés oltotta ki életét. Pedig kiderült, hogy Andreossy két millió forinttal fizette meg árulását.

Napoleon valóban nem volt válogatós azokban az eszközökben, melyekkel a hadi szerencse kockáját a maga részére fordíthatta. Sikereiben nemcsak lángesze és hősiessége, hanem az emberi gyarlóságok ügyes, sőt lelkiismeretlen kiaknázása is azok közé a tényezők közé tartozott, melyeket hideg számíttással tudott kihasználni.

WAGNER SÁNDOR MŰVEI A NEMZETI SZALONBAN.

A Nemzeti Szalon termében most egy külföldön élő jeles festőnk érdekes művei nyújtának élvezetet a műszerető léleknek. Egyszerűsége, mint történelmi adatokul szolgálnak a magyar festészet fejlődéséhez, azokhoz a mostoha állapotokhoz, mikor a közlés fejletlensége miatt a becsüvés tehetségek nem találtak köztünk biztos otthont. A külföldre vándorolt így sokigazi tehetség, kiket eléggé foglalkoztatni nem tudunk, kiket nem volt mire visszatartani. Hosszú ezeknek a művészeknek a névsora. Köztük vannak Markó, Zichy Mihály, Munkácsy, kitűnőségei koruknak. Kivált Münchenben találunk sok magyar festőt, s az ottani festőakadémián is az első között foglaltak helyet: Liezenmayer, Benczúr és Wagner. Közülök csak Benczúr Gyulát tudtuk visszanyerni.

Wagner Sándor festményeiből, tanulmányai-ból, rajzaiból mintegy kilenczven darab van most együtt a Nemzeti Szalonban. Tehetségét, termékenységét ez a gyűjtemény nem képes egészen felmutatni, de művészetének előkelőségét tisztán elénk tárja. Nem egész művészi pályafutását ismerjük meg e gyűjteményből, alkotásai szerkesztésnek vannak mindenfelé, — aránylag csak kevés nálunk, — hanem csak néhány kitűnő művével ismerkedünk itt meg a jeles művészeknek, kinek rokonszenves tulajdonai közé tartozik magyar volta, mely bensőséggel nyilatkozik nála, valahányszor a magyar falusi karaktert festi, vagy a ménest, az alföldi lovakat. Ezeknek is kitűnő mestere Wagner.

Münchenben kezdődött fejlődése, ott aratta sikereit. Képei közül néhány a Nemzeti Múzeumba jutott, egy freskó-képe ('Mátyás diadala a cseh Holubár fölött') a Vigadó csemege-termében van. Egy-két festménye másolatokban van elterjedve nálunk, például a 'Huszár-bravúr', 'Izabella királyné búcsúja', 'Mazepa', 'A csikósok versenye', 'Szent László és a nőrabló Kún', de ezek eredetijei nem kerültek haza.

A művész még fiatal korában hagyta el hazáját. Budapesten 1838-ban született, atyja a tárnoki széknél volt titkár, s 1842-ben halt el. A fiú az evang. gimnáziumban tanult, 1854-ben mint 16 éves ifjú, ki már Pesten Weber Henrik festőtől tanult, Bécsbe ment, hogy festő legyen.

Akkoriban a bécsi képzőművészeti akadémia híres volt, a magyar ifjak, ha festők akartak lenni, többnyire oda mentek. A müncheni akadémia azonban gyorsan túlszárnyalta a bécsit, s a következő évtizedekben egész magyar festőkolónia fejlődött ott. Nagyon kevés a festőnk, a ki ott meg ne fordult volna. Wagner is csakhamar Münchenbe sietett s Piloty iskolájában folytatta tanulását. Piloty modorát, színeit, páthosát a mai idők már nem szeretik, a rajzbeli szigorúságát azonban most is becsülik. A magyar festők közül Székely Bertalan, Benczúr Gyula, Wagner Sándor az ő tanítványai közül valók. Wagner 21 éves volt, mikor a pesti műegyetemet kiállításán megjelent a 'Dugovics Titusz hősi önfeláldozása' című festményével, melyet a műegyetem műlapja gyanánt is kiadott, s melyet eredetijében a múzeumi képtár számára vásároltak meg. A magyar történelem lelkesítette a fiatal festőt, ott kereste tárgyait, s onnan valók: 'Izabella búcsúja' (a Nemzeti Múzeumban), 'Szent István keresztelése' (oltárkép Hildán, Bezerédj István özvegyének megrendeléséből), 'Szent László és a kún nőrabló' (Amerikába jutott), továbbá a 'Huszár-bravúr', mely már életképi kompozíció, s megkezdte a sorozatát a magyar életképeknek, a lovas és csikós

TORRADOR.

ÜVEGES TÓT.

WAGNER SÁNDOR FESTMÉNYEIBŐL.

jeleneteknek. Wagner, a finom érzékű és a korral haladó művész, ki mint tanár, szigorú kritikus, a festészeti irányok fölött tiszta véleményt tudott alkotni magának. Mind jobban vonzódtott tehát a szabad természet és az élet után, hol akadémikus hagyományok nem feszélyezik, a hol a valóban hódolhat. Mielőtt a népies motívumokat, a közvetlen benyomásokat, a szabad ég alatti életet festette volna, még nevezetes akadémikus sikereket ért el Münchenben a National-Museum két freskóképeivel, melyen három esztendőig (1861—64.) dolgozott. 1865-ben hazajött s itt festette a Vigadó nagy faliképet 'Mátyás diadalát'. Oly talentum bizonyosságai ezek, hogy 1866-ban a müncheni festő-akadémia tanárai közt szereztek neki helyet.

Magyarországon sokat időzött, mert itt él testvére, rokonsága. Ezalatt bejárta az Alföldet, s főleg a lovakkal, csikósokkal s egyszerűsége, a népeletről készített tanulmányokat. Jellegzetes és kitűnő képek készültek ezek után. 'A csikósok versenye', ez a tüzzel teli futtatás, ez a nagy nyüzsgés a magyar véralkat találó képe. Egy hortobágyi ménes képe a múzeumi képtárban is megvan. De legtöbb magyar motívumú festménye külföldön maradt, hol magyar genre-képeit Pettenkofen művei mellé helyezik. Wagner a típusokat biztosan jellemzi, akár a keleti, olasz vagy spanyol életből ragadt ki egy alakot vagy jelenetet. A magyar képeken a csikósok alakján szerette magát arcképezni, a mire magyaros, sudaras bajszú arca jó mintának szolgált. A csikósai vele együtt kezdtek szürkülöni, most már ősz a bajszok. A művész temperamentuma azonban most is eleven.

Utazott a Keleten, Franciaországban, Olaszországban. Mindenünnen a közvetlen benyomások hangulatával és éles megfigyelésével tért vissza; értékesítette is azokat. Spanyolországi útjának eredménye egy nagy és közkedveltségű lett díszmű, mely Németországban jelent meg, s művészi előadásban és jellegzetességben ritkítja párját. A németek Doré Gusztáv spanyol képeinél is jobban szeretik. Olajfestésben is több képet készített Wagner a napfényes és festői spanyol földről.

A Nemzeti Múzeumban csak négy festménye van. Az említettek kivül Erzsébet királyné életnagyságú álló alakú képét birjuk tőle. A negyedik 'Vajda-Hunyad vára a vadászatról visszatérő Mátyás királlyal'. Ez tájkép, Ligeti Antal műve egészben, csak a vadászsoportot festette rajta Wagner.

Wagner Sándor, mint a müncheni akadémia festő-tanára is, számos magyar festő vezetője volt. Munkácsy, bár rövid ideig, szintén tanítványa volt; aztán Vágó Pál, Aggházy Gyula,

Szinyei Merse Pál, Gyárfás Jenő, Tölgyesi Arthur, Innocent Ferencz, Kardos Gyula, Mannheimer, Neogrády, Stetka Gyula, Jendrassik, stb.

Az itthoni műtárlatokon az utolsó időkben már alig találkoztunk Wagner képeivel. Tanári állása a müncheni akadémia bajor honosságát kívánt. Ezentúl kiállításainkon a hazai festők közt nem foglalhatott helyet, az idegen festők közt nem akart helyet foglalni.

Rövid látogatásra most ismét hazatért, s a Nemzeti Szalonban kiállította azokat a műveit, melyek birtokában vannak. Hock János, a Nemzeti Szalon alelnöke buzgólkodott, hogy ebben a kiállításban a külföldre jutott, ott is a magyar név tisztességének gyarapodásán munkálódjék, és alkotásaiban is magyarnak maradjon művésztünkkel közölségből megismerkedhessék fővárosunk közönsége.

Nyolcz képet mutatunk be e kiállításból. Ezek közül a művész arcképe is saját festménye. Egy a híres spanyol vázlatok közül, a torreador, teljes díszében, a mint a bikaviadalra elkészült. A többi mind magyar életkép. 'A czeplédi szárazmalom', vízfestés s igen becses. Az 'Üveges tó' hű életkép. Vázlat a 'Terelés közben', a vágató csikós, a ki karikásával tart rendet a ménesben. Mozgalmas kép a 'Vihar előtt', a három vágató ló a paraszt-szekérrel, mindenik ló egy-egy külön studium. 'A szénahordás' nyári idyll, két hatalmas igás ökörrel, fenn a szénás-szekéren egy falusi család. 'A Debreczeni csikósok' ismét a művész szeretett témája, melyhez annyi jellemzőt, és frisséget tud adni. Az élet éleveségét kereste Wagner mindig, s genre-képeiben pezseg is az élet, tevékenységben élnek az emberek, rohan, vágat a ló. Idegen tárgyú képeiben sem tagadta meg a magyar természetet, s faji tulajdonságai hozzá járultak művészi sikereihez.

K. E.

EGY MAGYAR EMBER LEVELE MANDZSURIÁBÓL.*

Таhejás-völgy (Mandzsúria). 1899 ápril 10.

Hosszú, kemény, de gyönyörű tél után már a tavaszi verőfény melegén élédünk. Már újból csikorognak a talicskák a töltésoldalakban, vigan dalolászgat a kedélyes khinai, és a déli órákban már ledobja a vattás ködmönt, deréki megzitetlenül sítikérezik a napsugárban.

Tavaly óta nagyot fordult a világ sorja

* Gubányi Károly mérnök hazánkba 1897-ben, miután előbb az észak-amerikai Egyesült-Államok vasúti tanulmányozta, — Keletre ment ki, hol az orosz Mandzsuriában vasút-építéssel foglalkozik. Folyó évi ápril 10-ikén, működése színhelyéről, a Таhejás-völgy vadonából levelet intézett Lóczy Lajos egyetemi tanárhoz, a ki e levelet szives volt közlés végett lapunknak átengedni.

Szerk.

DEBRECZENI CSIKÓSOK.

WAGNER SÁNDOR FESTMÉNYEIBŐL.

VIHAR ELŐTT.

itten. A Nikolskóból kiinduló vasútvonal, az orosz-khinai határig már teljesen elkészült. A határtól tovább, mandzsú területen, a Таhejás patak vízválasztójáig terjedő hegyi pályarész pedig (a melyen én is dolgozom) javában épül.

Az orosz-khinai határtól, a Таhejás vízválasztójáig, a völgyfenéken, egy ideiglenes pálya épült, mely a hegyi részt, — a mi nagy munkánkat — a vonalból egyelőre kiiktatja.

Míg mi a magas hegyoldalak szikláit fessegetjük és az óriás töltések anyagát talicskázuk, addig lent a völgyben, az ideiglenes pályán, építési anyaggal megrakott vonatok dübörögnek és éjjel-nappal folyik az anyagszállítás Ninguta felé.

A vidék az első mozdony megérkezéssel elvesztette a vadon jellegét. A talpa, épület-és tűzifa-vágó munkások hada ellepte az őserdőt és a gyönyörű szálfák halomra dőltek. A kőbányákban egész télen, éjjel-nappal óriási máglyák engesztelték a fagyot és az erdő a vonal mentén széles sávban magyart megritkult. A házam körül emlékek meghagytam egynehány fekete nyírfát. E szép, sudár szálfák ma itt a régi világ hirmondói.

Az elmúlt egy év alatt magam is megváltoz-

tam. Az igaz azonban, hogy csak úgy külsőleg. Nagy, bozontos muszkaformájú szakállat hordok, ráncos száru orosz eszímában, báránnyór ködmönben járok, asztrakán süveg van a fejemen. Aztán magam sem tudom, hogy történt, de észrevétel nélkül megtanultam oroszul. Ma már beszélök és írok oroszul. Így alakult lassanként az ember és belésozik a legkülönlegesebb viszonyokba. A khinai munkással is oroszul beszélünk. A khinai népről általában azt mondják, hogy konzervatív és hogy irtózik az újítástól. Az ittenieket azonban én másfajta embernek ismerem. Peking vidékén a vasúti töltések anyagát még bambusz-kosarakban hordták össze. Itt Mandzsuriában, tavaly a szantungi eredeti munkásnak még új dolog volt a talicska, a két hegyű csákány, meg a kőfűrő acél. Ma már ugyanaz a szantungi megvetőleg beszél a talicska-szállításról és minden földmunkát a Decauville-vaggonokkal szeretne végezni. Élvezetes látvány a hegyoldalak lejtőin az apró vaggonok munkája. A sebesen gördülő kocsik mindegyikén egy khinai utazik, a fékrudat két kézre fogja és azzal szabályozza a futó kocsik járását.

Az amerikai kőfűrőgépet eleinte igen csodálták: gözre jár és csodálatosan zakatol, aztán napjában nyolczszor annyi lyukat fúr, mint egy pár ember. Ma már pompásan kezelik a csodás szerszámot. Gépész, fűtő, fűrőmester egytől-egyig khinai, és milyen büszkék a masinájukra!

Aztán a kőműves-munka ejtett bálmulatba. Szép szabályosan faragott kőből épülnek a hidak, a boltozott átvezetők. Khinai kőfaragók nagy türelemmel faragják szabályosra a gránit tömböket és portland-cement vakolattal ragasztják össze ép úgy, mint otthon a legjobb olasz kőműves. A légnymású alapozásoknál a caisson sürített légkörében ép oly nyugodtan dolgoznak, mintha már ezt réges-rég megszokták volna.

Lőporral, dynamittal a robbantásokat oly emberek végzik, kik tavaly még legfeljebb rakétákat gyújtogattak; ma már teljesen használható mineurók s csodálatos buzgalommal és érdeklődéssel végzik a robbantási munkák minden részletét. Egyszerűen hamar elsajátítanak minden czélszerű újítást. A kik tavaly még Santungban cziromag-kenyéren sanýarogtak, ma már a legfehérebb Oregon lisztből készült czipót eszik és a barna lisztet megvetőleg utasítják vissza.

A tavaszon, mikor a munkások újra megérkeztek, sokat boszankodtam fölöttük. A tavalyi csoportoknak újból kiadtam a tavaly használt szerszámukat és azt hittem, hogy nagy lesz az öröm, ha mindegyik megleli a tavalyi csákányát, ismerős lapátját. Nagyon csodálkoztam azonban a következő nap, hogy a munkásaim nem álltak dologba. Egy egész nap tanakodtak, veszekedtek, gondolkodtak, este aztán megjött a

TERELÉS KÖZBEN.

tolmács és előadta, hogy az emberei az új munkához új szerszámot követelnek, a régi szerszám nem kell nekik.

Hanem mindez nagyon jól van így és igazi szerencsének mondható, hogy a munkáskérdés, mely tavaly még az orosz mérnöknek erős fejtörést okozott, ma már mintegy önként ily szépen megoldódott. Európai kőművesek és kőfaragók kihazatala egy év előtt még elkerülhetetlennek látszott és az építés vezetősége el volt reá készülve, hogy értelmesebb munkásokban érzékeny hiány leend. Ma már mindez nem okoz gondot és kitűnt, hogy helyes és észszerű vezetés mellett a kínai munkással minden dolgot tökéletesen el lehet végezni. Ma az építés második évében a kínai munkás mindenben versenyez az oroszossal, sőt sok téren teljesen kiszorította azt.

Az orosz munkaerő itt részben a harmadévet kiszolgált sorkatonaságból, részben pedig a kozák telepesekből és a száműzöttekből áll. E három csoport egymástól teljesen különböző munkaerőt szolgáltat és a kínai mögött főleg azért marad el, mert e keveréknép nem képes egységes csoportban dolgozni, hanem nagyrészt csak napszám-munkába áll és mihelyt némi keresetre tett szert, cserben hagyja a munkaadóját. A kínai csak kivételesen áll napszámra, de rendszeresen szakmánszerűleg vállalkozik és a mit megkezdett, azt rendszeresen be is fejezi. A kínai munkás és vállalkozó hasonlíthatatlanul értelmesebb és megbízhatóbb, mint az orosz.

A lefolyt egy év alatt napról-napra látom és figyelem a kínai munkásnép életét, sok érdekes adatot gyűjtöttem már róluk össze és ma csak elismeréssel és csodálattal beszélhetek e különös, eredeti népről.

Gubányi Károly.

A RENDŐRI KÉMKEDÉS FRANCZIAORSZÁGBAN.

A legújabb franciaországi eseményekből sok egyében kívül megtudtuk azt is, hogy a politikai rendőrség és kémrendszer még mindig nem került az elavult állami intézmények közé, sőt jobban virágzik, mint valaha s a tudomány újabb vívmányaiban, a vegyszeti vizsgálatokban, a fotografálásban, stb., új és hatalmas fegyvereket szerzett. Az egyes államok, mint kiderült, valóságos kémhadjáratot folytatnak egymás ellen és a nagykövetek, miniszterek, politikusok, hadvezérek sohasem lehetnek biztonságban a felől, nincs-e legközelebbi környezetükben valamely idegen állam megvásárolt kémé.

A politikai rendőrség talán egy államban sincs olyan leleményesen szervezve, mint Franciaországban. Még a nagy forradalom, illetőleg a nagy Napoleon híres rendőrmisztere, Fouché, idejéből való ez a szervezet, a mely azóta bővült és tökéletesült a nélkül, hogy lényegében megváltozott volna. A restauráció-

kor Lajos Fülöp kormányának, utána a második köztársaságnak, nem különben III. Napoleonnak egyaránt jó szolgálatokat tett a rendőri kémrendszer. Különösen az utóbbi időben, a második császárság alatt virágzott a politikai kémkedés, a köztársaság-pártiak ellenében s «agent provocateur»-ök soha sem dolgoztak oly buzgalommal, mint akkor.

A commune napjai alatt eltörölték a rendőrséget. Természetes, mert a commune vezetői és párhívei nagyobb részt olyanokból kerültek ki, a kiknek már csak azért is népszerűtlen volt a «rendőrség» szó, mert azelőtt sokszor gyűlt meg vele a bajuk. Ezért Raoul Rigault, a commune alatt Páris prefektusa, a gyűlölt régi czim helyett «délégue au salut public»-nek (a közjólét megbizottja) nevezte magát. A rendőrségére szolgálatára állott a nemzetőrség. A rendőrséget magát nem törölték el ők sem, csak a nevét. Tartották ők is rendőrkémeket, de a nevük «inspecteurs du salut public», a «közjó őrei» volt. A kommunisták boldogok voltak abban a hitben, hogy rendőrség nélkül élhetnek, — holott Raoul Rigaultnak a kémek kitűnő szervezete állott rendelkezésére, mely nagy részt a III. Napoleon kéméiből toborzódott.

A commune leveretése után a rendőrséget újra a császárság idejének mintájára szervezték s úgy van ma is. Eleinte külön osztály volt benne berendezve, a melynek a kommunisták szemmel tartása volt a feladata s ebből alakította a híres Andrieux prefektus, — kinek rendőri szereplését sokat emlegették a Panama-ügyben, — azt az osztályt, a mely a szocialistákra és anarchistákra vigyáz. Andrieux alkotta meg a párisi rendőrségnek azt a szolgálati beosztását, a mely még ma is változatlanul áll fenn.

Az egész rendőrség, melynek feje a prefektus, s mely a belügyminiszter főhatósága alatt áll, három osztályra oszlik, a melyek ismét több irodából állanak. Ez osztályok mindegyike a szükséghez képest foglalkozik politikai ügyekkel is. Az osztályfőnökök azok, a kik tulajdonképpen mindent intéznek és mindent tudnak. A prefektusnak, vagy miniszternek, sőt a köztársaság elnökének is csak épen annyit mondanak meg, a mennyi épen szükséges s a mennyit akarnak. Ennek oka az, hogy az osztályfőnökök állandó, életfogytiglan alkalmazott hivatalnokok, míg a prefektusok és miniszterek — különösen Franciaországban — folyton változnak.

A harmadik osztály főnöke a politikai rendőrség feje, a ki szükség esetén fólhasználhatja a többi osztályoknak s a különféle szakértőknek segítségét. Az ő vezetése alatti osztály első irodájának főnöke kezeli a politikában szereplő személyek előéletéről, összeköttetéseiről, viszonyairól, stb. összeállított iratcsomókat, melyeket az újabb sokat emlegetett dossier szóval jelölnek. Ilyen dossier van mindenkiről, a ki csak némi összeköttetésben áll is a politikai ügyekkel. Érdekes szokás, hogy a mint egy új rendőrfőnök, belügyminiszter, vagy köztársasági elnök hivatalba lép, az illető rendőri osztály főnöke azonnal átadja neki a róla összeállított dossiért, — perze alaposan megrosztálva, hogy csak azok az adatok kerüljenek a kezébe, a melyeket jónak látnak megmutatni neki. Ha aztán az illető elhagyja hivatalát; a dossiért megint kiegészítik a félretett iratokkal

s kezelik tovább. A cabinet noir intézménye is virágzik még s ez a harmadik osztály második irodájának ügykörébe tartozik. Itt bontják föl titkosan a leveleket, hogy elolvassák, lefotografálják s másolataik a dossier-ek anyagát szaporítják. Itt veszik föl a rendőrfőnökök napi jelentéseit s az iroda főnöke a nyert adatokról minden nap jelentést tesz a prefektusnak, a ki ezeket a szükséghez képest továbbítja a belügyminiszternek, vagy az államfőnek. De maga a prefektus is csak annyit tud meg, a mennyit az osztályfőnök jónak lát megmondani neki. Végül a harmadik osztályhoz tartoznak még az írszakértők, titkos íráskor följelzői, a tolmácsok, stb.

Az első és második osztály a közbiztonsági és a közegészségügyi szolgálatot látja el. Az első osztály felügyel a bűntettekkel gyanúsított emberekre, de egyúttal a gyanus idegenekre is, a kiket szükség esetén joga van kiutasítani is. Ennek az osztálynak működését nagyon szükségessé teszi az a rengeteg idegen, a kik a világ minden tájáról s nem mindig a legtisztességesebb czélokkal Párisba tódulnak. A közérkölciség gondja is ez osztályra hárul, nemkülönben az örültek följelzése s tébolydába szállítása — és a vadászjegyek kiadása. Ez ártatlan czégek alatt azonban gyakran politikai czélok lappanganak, — így nem egyszer megtörtént már, hogy közérkölciségi szempont örve alatt néhány napra fogságba vittek egy-egy politikai kémkedéssel gyanúsított nőt, hogy azalatt kényelmesen megvizsgálhassák a lakását, sőt magát is kivallathassák. A második, közegészségügyi osztály a csatornák, vízvezetékek, gyárak, stb. felügyelete mellett szemmel tartja a bennük foglalatokodó munkásokat, különösen ha szocialista, vagy épen anarchista hibern állanak. Ide tartozik még a kikötők és vasúti állomások rendőrsége is, nemcsak a közbiztonság szempontjából. Itt van mindenféle gyanús egyének — gonosztevők és politizálók — nyilvántartó könyve is. Külön részei ennek az osztálynak a vegyszeti, fotografiai, grafológiai laboratóriumok s az anthropometrikus osztály, mely utóbbinak a mostanában sokat emlegetett Bertillon a vezetője. Mindezek az intézmények egyaránt szolgálnak közbiztonsági és politikai czélokra.

Politikai ügyekben minden osztály az érté-

SZÉNAHORDÁS.

WAGNER SÁNDOR FESTMÉNYEIBŐL.

sére jutott anyagot tudomására hozza a harmadik, kizárólag politikai osztály vezetőjének, a ki az így kapott nyomok alapján tovább kutat, vagy intézkedik. De nincsen csupán a többi osztályokra utalva, neki magának is egész sereg detektívje és kémé áll rendelkezésére. Még a börtönökben is vannak kémek, a kik önként becsukatták magukat, hogy a többi rabok titkait megtudhassák. Csak politikai kém van — J. Saint-Just volt párisi rendőrségi osztályfőnök állítása szerint, kinek egy tanulmányából ez adatok vesztük — legalább is hét-nyolcezszáz, a társadalom minden osztályából. Az ilyen kémeknek valami rendes foglalkozást kell űzniök, hogy valódi minőségük titokban maradjon. A rendőrség épületébe soha sem teszik a lábukat. Ha főnökeikkel érintkezni akarnak, valami közönbős helyen találkoznak velük, s e czélra több háza van a rendőrségnek, melyekben kizárólag rendőrségi alkalmazottak laknak, még a portás is nyugalmazott rendőrtisztviselő. Ha a rendőrség meg akar valakit nyerni kéméül, odahívattják egy ilyen háza, szép szerével értékre adják, hogy a rendőrség tudja minden titkát, de nem lesz bántódása, ha néha-néha értesíti a rendőrséget olyan dologról, melyeket ismerősei körében megtudhat. Az illető nem is tudja, hogy az az ír, a ki az ő jóakarójának mondja magát, a rendőrség embere s némi habozás után, kivált az ígért jutalom reményében beáll a rendőrkémek szövetségébe. A kapott pénzüsszegek nagyságából ítélheti meg aztán, meg vannak-e elégedve működésével, vagy sem. Olyan titokban megy az egész dolog, hogy az egyes kémek nem is ismerik egymást s így annál jobban ellenőrizhetik egymás működését.

Esetről-esetre is fogadnak kémeket a gyanus emberek házi cselődsége, környezete között. Így Boulanger tábornok kedves kocsisa, Georget, a kit mindenhova magával vitt, szintén a rendőrség fizetett embere volt. Nőktől, a gonosztevők, vagy politikuskok kedveseitől gyakran igen értékes titkokat tudnak meg. Külön emberek vannak, a kik újágróknak, különösen szocialista és anarchista lapok cikkiróinak adják ki magukat. Irnak is heves cikkeknek a lapokba, tartanak lázító beszédeket a négyüléseken, hogy így az «elvtársak» bizalmába beférközve, titkaikat elárulhassák.

Mindezen kívül még a belügyek, a külügyek és a hadügyek miniszteriumainak is megvannak a maguk kémirodái, a mint ez a Franciaországban most folyó nagy pörben kiderült.

Hogy ez a roppant kiterjedésű rendőri szervezet rengeteg pénzbe is kerül, az természetes. Költségeit nagy részben Páris községtanácsa viseli a nélkül, hogy valami beleszólása lenne az ügyekbe. Panaszkodnak is a községi ügyek vezetői a nagy költségek miatt, de nem tehetnek ellene, mert be kell látniök, hogy oly roppant városban, mint Páris, a hol annyi mindenféle eleme és fajta gyűl össze az emberiségnek, a vagyoni és politikai biztonság fenntartása megköveteli ily óriási személyzet tartását.

A NEMZETKÖZI BÜNTETŐ-EGYESÜLET.

A bűn olyan régi, mint az emberiség, és mégis az évezredek egész sorára volt szükség annak belátásához, hogy a jogrend, mely az egyének és a társadalom jogait körülbástyázza, nem önmagától és önmagáért való, hanem egyetlen és legmagasabb czélja az, hogy az emberek érdekeit emberek támadásai ellen megvédelmezze. Még a jelen század elején is versenyt bölcselekdedek a német professzorok annak kutatásában, hogy az állam mi alapon bünteti azt, a ki vakmerő kézzel hozzányúl másnak vagyonához, a ki embertársainak élete és testi épsége ellen tör. A fogalmak meghatározásaiban tetszelgő jogtudomány elmerült abban a mélyéges vitában, vajjon azért büntetünk-e, mert vannak, a kik bünt követtek el, vagy azért-e, hogy többé ne kövessenek el bűnt, — a mi körülbelül egyenértékű azzal a kérdéssel, mintha az orvosok azt vitatnák, vajjon a beteget azért kell-e meggyógyítani, mert beteg, vagy azért, hogy meggyógyuljon?

Liszt Ferenc (Berlin).

Gróf Van Hamel (Amsterdam).

Dr. Aschrott Pál (Berlin).

Dr. Rivière Albert (Páris).

A BÜNTETŐJOGI KONGRESSZSRÓL.

Sáigetű fényképi után.

De az egyetem falain kívül nőttön-nőtt a büntetettek száma, mit sem törődve a megtorlási vagy czélszerűségi elmélet csatarendbe állított érveivel.

Csak tizenöt esztendeje, hogy Liszt Ferenc és Prins Adolf fölemelték tiltakozó szavukat a büntetőjognak e meddő irányra ellen, s hogy hivatkoztak arra a mindinkább szélesedő árokra, mely a jogot az oltalmában álló élettől elválasztja. Liszt «Kriminalpolitikai feladatok», Prins «Kriminalitás és megtorlás» című munkájában hirdette, hogy a büntetés nem elvont jogi fogalom, hanem a társadalom beteges szülötte s hogy az ellene irányuló védelem nem törvényszakaszok és borotvaélre állított szavak művészi játékaiban áll, hanem társadalmi küzdelmet föltételez minden lehető eszközzel s a legjobb erők megfeszítésével.

E gondolat szolgálatául azon egyesület megalakulásának, melynek 1887-ben Liszt Ferenc német, Prins Adolf belga és Van Hamel amsterdami tanárok voltak a megteremtői, s melynek ma már majdnem ezer tagja közt ott találjuk az egész művelt világ kriminalistáinak legjobbait. A nemzetközi büntetőjogi egyesület alapszabályilag kimondott elve, hogy a büntetendő cselekményt nemcsak jogi, hanem embertani és társadalmi szempontból is kell tekinteni. Feladatául tűzte ki a büntetendő cselekmény okainak és a büntetetes sajátosságainak kutatását és a leküzdésére szolgáló eszközök keresését.

Midőn ma ez egyesületnek Budapesten tartott VIII. kongresszusa után néhány vezető emberét bemutatjuk a magyar közönség előtt, talán nem lesz helytelen megemlítenünk azt sem, hogy a magyar társadalom korántsem fordított eddig elég figyelmet a büntetőjogi statisztikából levonható tanulságokra. Pedig fővárosunk hatalmas fejlődésével együtt járt a büntetettek számának még hatalmasabb emelkedése, és a kongresszusnak a tudományos vitáknál is fényesebb eredménye volna az, ha a magyar társadalmat az ezen ügy iránt tanúsított közönbösségéből felrázná.

És most lássuk azokat egyenként, kiket a mellékelt képek ábrázolnak. Az első közt is első Liszt Ferenc úr., a berlini egyetem tanára, 48 éves nagy tudományú férfi, a kinek szónoki és agitatori erejével a német professzorok nagy részének ellenzése mellett is sikerült tanai mellett Németországban erős pártot teremtenie. Remek stílusban írt büntetőjogi tankönyve tíz év óta kilencz kiadásban forog közkézben; Liszt egyszersmind szerkesztője a «Zeitschrift für die gesammte Strafrechtswissenschaft»-nak és főtítkára a nemzetközi büntetőjogi egyesületnek. Minket magyarokat talán az is érdekel, hogy hasonló híres zongoraművésznöknek másodunokaöccsese s hogy felesége erélyli leány. Liszt mellett áll Van Hamel amsterdami egyetemi tanár, kinek a büntetőjoghoz irt bevezető tanulmánya Európa-szerte hírnevet szerzett, a büntetőjog újabb irányairól készülő munkáját pedig méltó érdeklődéssel várja a tudományos világ. Ő a nemzetközi büntetőjogi egyesület pénztárnoka és annak elnökével, Prins Adolf brüsszeli tanárral együtt annak ügyvivője.

Lisztnek egyik leghűbb fegyvertársa Aschrott Pál berlini törvényszéki bíró, kinek mint tudósnek jellemzésére elég lesz annyit mondanunk, hogy az angol büntető rendszerrel szülő munkáját magában Angliában egyedül álló tekintélynek ismerik el. A rövid ideig tartó szabadságvesztéssel való büntetések ellen folytatott küzdelemben ő szállt legelőször síkra az ennek pótlékául ajánlott feltételes elítélés mellett. Talán nem lesz érdektelen megemlíteni azt is, hogy

Aschrott, a ki ma 43 esztendő, 28 éves korában, midőn Amerikában járt, New-York állam egyik feyházába hosszabb időre becsukatta magát, hogy azt annál alaposabban tanulmányozhassa.

Utoljára említjük Rivière Albertet, a ki a nemzetközi büntetőjogi egyesület francia ágának vezetője. Rivière a börtönügyi tudomány egyik legalaposabb művelője Európában. Szerkeszti a nemzetközi börtönügyi egyesület folyóiratát, mint ez egyesületnek titkára. Régebben törvényszéki bíró volt Párisban, de orleanista érzelmei arra késztették, hogy állásáról lemondjon, s így ma egészen a tudománynak szenteli életét.

Csak néhány tagját mutathattuk be azon egyesületnek, mely Budapestet látogatásával megtisztelte; de híven megőrizük mindazok emlékeztétét, kik itt lettek alkalmával irántunk való jóindulatainknak annyi jelét adták.

Dr. Vámbéry Rusztem.

Erdélyi fényképe után.

HEGEDÜS SÁNDOR KERESKEDELEMÜGYI MINISZTER LÁTOGATÁSA A KASSA-ODERBERGI VASÚTTÁRSASÁG NEVELŐ- ÉS TÁPINTÉZETÉBEN, IGLÓN.

GYÉMÁNT KHINÁBAN.

Nem régiben megirták az angol lapok, hogy a németek gyémántmezőket találtak és vettek meg Khinában, a Csan-Tung tartomány Ji-Csen-Fu kerületében. Most egy Fauvel nevű francia, a ki ez előtt hosszú ideig a kínai vámhivataloknál volt alkalmazva, a párisi földrajzi társaságban tartott előadásában megerősíti, hogy Khinában csakugyan vannak nagy kiterjedésű gyémánt-mezők. Fauvel már 1872-ben hallotta írástudó mandarinoktól, hogy azok a gyémántok, a melyeket a pekingi üvegcsék és porcellán-gyártók használnak, a Csan-Tung tartományból valók. Csak hogy a kínaiak szigorúan titkolják, hogy ez az értékes drágakő az ő hazájukban is előfordul, mert attól tartanak, hogy az idegenek ép úgy előzönlének ezeket a vidékeket, mint előzönltek a Csan-Tung tartomány egy részét, a mikor híre terjedt, hogy ott aranybányák vannak.

A kínaiak maguk különben nem ismerik a gyémántkőszőrülés mesterségét s a hazájukban talált kőszőrületlen gyémántot nem tudják egyébre használni, mint hogy fúrokat és üveg-metsző késeket csinálnak belőlük. Az előkelő mandarinok hordanak ugyan szép gyémánt-ékszereket kalapjaik vagy sapkáik elülső részén, a gyémántgyűrűket és fülbevalókat is igen kedvelik, — de ezek mind Indiából vagy Braziliából származnak.

Sajátságos módon keresik a gyémántot

Khinában. Ősszel, mikor az aratás bevégetével a mezei munka szünetel s mikor a nyári esőzéseknek is vége van s a folyók majdnem egészen kiszáradnak, a földművelők jobban ráérnek az effélére. Börtalpakat kötnek a lábukra s úgy járnak föl s alá a folyók kiszáradt medrében. A gyémántdarabok beleakadnak a börtalpakba s a khinai, mikor már azt hiszi, hogy van már rajta elég, tüzet rak és elégeti a talpakat. A hamuból aztán kikaparja az csillogó drágakő-darabkákat. Mivel pedig az értékük attól függ, hogy hány apró furónak a hegyét lehet belőlük készíteni, a nagyobb darabokat szétördelik. Úgy is hívják a gyémántot khinai nyelvein, hogy fúró-kő.

Egy Armand Dávid nevű francia misszionárius az 1866. és 1867. években Mongolországban tett utazása leírásában említi, hogy az év nagy részében gyakran látta Peking utcáin embereket, a kik nagy figyelemmel és pontos-sággal szűrőgetik az utca porát. Úgy látszik, hogy gyémántot keresnek benne, — mondja a francia abbé. És bizonyára találnak is, mert különben nem vesződne vele. Ha megkérdi az ember tőlük, hogy mit csinálnak,

zel csak megszaporodik azoknak az okoknak a száma, melyek a khinai birodalom végleges fölbomlását okozzák.

EGYVELEG.

* Óriási papirt gyártott egy amerikai papírmalom. Szélessége 2438 mm., hossza pedig 22.5 kilométer és súlya 23 mázsa. Az óriási papíron sehelyes törés vagy lyuk. A hatalmas csomagot, mely külön nevet (Jumbo) is kapott, 12 erős ember alig volt képes a vasuti kocsiba rakni.

* A japánok leveleiket épen megfordítva címézik, mint mi, de talán logikusabban. Felföl van az ország vagy állam neve, azután a kerületé, majd a községé, utczáé és házátszámáé végül annak a neve, kinek írának.

* A legnagyobb varrógép jelenleg Loeds angol városban van. Gyapot hajtószíjakat varnak vele s egészben 295 kilogramm súlyú.

* Házassági ajánlközás sírkövön. Egy németországi temetőben ily felirat van: „Itt nyugszik Müller Frigyes Vilmos. Meghalt 68 éves korában s a legkedvesebb és legjobb nőt hagyta hátra, kinek életében a nagy különbség miatt valóságilag csak szerető atya volt, semmi más.”

A KERESKEDELEMÜGYI MINISZTER IGLÓN.

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter az országgyűlés nyári szünete alatt meglátogatta az ország több vidékét, hogy a kereskedelem és az ipar állapotait személyes tapasztalat útján is megismerje, a tenni valókról, az egyes iparágak szükségleteiről annál határozottabb tudomást szerezzon, másrészt pedig hogy szavával és intézkedésével munkára és kitalásra lelkesítse, elismerésével buzdítsa a magyar iparüzőket. Szegeden a mezőgazdasággal kapcsolatos iparágakra terjesztette ki figyelmét, Pozsonyban s a felvidék több helyén, a hol élénkebb ipari élet foly, az ipartepek megtekintése volt utazásának célja.

Úgyanez a cél: a tárczája keretébe tartozó ügyek iránti érdeklődésének kimutatása vezette szeptember hó 24-én a Szepesség egyik ősrégi bányavárosába, Iglóra, a hol két új intézetet szemlélt meg és avatott föl. Az egyik az új állami faipari szakiskola, a másik a kassa-oderbergi vasúttársaság által a társaság tisztviselőinek gyermekei számára alapított nevelő- és tápintézet.

A Szepesség fekvésénél, közgazdasági helyzeténél s népe történeti és közművelődési hagyományainál fogva kiválóan hivatva van arra, hogy benne éljen és virágzó ipari élet fejlődjen. Már az elmúlt századokban is híresek voltak a szepesiek egyes iparágak terén messze a haza határain túl is. A szepesi vászon, a szepesi faipari termékek nagy kereslet tárgyai voltak itthon, de Lengyelországban s

Erdélyi fényképe után.

HEGEDÜS SÁNDOR KERESKEDELEMÜGYI MINISZTER MEGÉRKEZÉSE A KASSA-ODERBERGI VASÚT IGLÓI NEVELŐ- ÉS TÁPINTÉZETÉBE.

siker is fogja kisérni munkájukat, mert ha azt szolgáltatják a közönségnek, a mire szüksége van, a mi izlésének, kívánságainak megfelel,

nek külsejét és egyik műhelyét képekben is bemutatjuk, a miniszter, kíséretével együtt Münnich Kálmán bányagazgatónak, az intézet felügyelő bizottsága elnökének kalaurolása mellett meg is tekintette s meggyőződött a berendezés czélszerűségéről.

A szakiskolából a miniszter a kíséretében volt főtisztviselővel, meg a fogadására Igló város és Szepesség részéről megjelent előkelőségekkel együtt a kassa-oderbergi vasúttársaság nevelő- és tápintézetének megtekintésére ment.

Ez intézetet abból a czélból állította föl a nevezett társaság, hogy tisztviselőinek gyermekeit neveltesse benne, hogy — mint Falk Miksa, a vasúttársaság elnöke, a minisztert üdvözlő szavaiban mondotta — megszerezhesék azokat az ismereteket, a melyek segítségével a hivatalnokai pályára magukat kiképezhesék, azon tisztességesen megélhessenek, jó magyar emberekké fejlődjenek s ez egészséges vidéken, kedvező körülmények között élve, testileg is megerősödjenek. Az intézet első sorban a társaság szegényebb sorsú hivatalnokaira lesz áldásos, a kik anyagi terhek nélkül nevelhetik föl benne gyermekeiket azzal a megnyugvással, hogy testi és szellemi fejlődésük egyaránt biztosítva van.

Leles szavakkal ismerte el a miniszter az új intézet nemes czélját s jövődó hatását kulturális és társadalmi tekintetben. Egy szempontot emelt ki különösen, azt, hogy mily nagy haszna van annak, ha az egyes foglalkozás-ágak

Erdélyi fényképe után.

A KASSA-ODERBERGI VASÚTTÁRSASÁG NEVELŐ- ÉS TÁPINTÉZETE IGLÓN.

másutt is a külföldön; és ha az újabb idők kedvezőtlen gazdasági viszonyai között hírnevük alább szállott is, de teljesen nem szűnt meg soha. Az államnak s a társadalomnak fontos, közös feladata, hogy a nép ezen kereseti forrásait megőrizze a teljes kiapadástól, sőt új jövellétek alapjait vesse meg fölkarolásukkal és fejlesztésükkel.

Ebből a szempontból méltatta Hegedüs miniszter fölavató beszédében az iglói új állami faipari szakiskola jelentőségét. Mint igen helyesen megjegyezte, az ipart elméletileg kidolgozott programmal fejleszteni nem lehet, hanem a történeti fejlődésre kell a figyelmet fordítani. A mely iparágak az illető vidéken múltja van, a melyhez a nép hozzászokott s bizonyos tapasztalatra és ügyességre tett szert benne, azt kell tovább fejleszteni, támogatni, a régi hagyományokat az új viszonyokhoz alkalmazni. Így a Szepességen a szövőipar, a vas- és a faipar mezeje az a három fő tér, a melyen a jövő érdekében siker reményével lehet működni. S ebben látja a miniszter az új faipari szakiskola hasznos munkásságának biztosítékát. A régi szepesi fafaragók utódai szakosodtak, a mai viszonyoknak, a fejlődött ipari technikának megfelelő oktatásban részesülnek ez intézetben, hogy onnan kikerülve az életben ügyes és képzett munkásaivá legyenek az iparágak. A mai közönség szükségleteit, óhajait, izlését kell eltanulniok, s ezt csak a kellő oktatás adhatja meg nekik. S ha ez megvan, akkor bizton lehet várni, hogy

akkor nem kell attól félni, hogy készítményeiknek nem fognak piacot találni.

A czéljainak teljesen megfelelő s működését immár meg is kezdett faipari szakiskolát, mely-

Matz Gusztáv fényképe után.

AZ ÁLLAMI FAIPARI SZAKISKOLA IGLÓN.

Pinn J. felvétele.

HEGEDÜS SÁNDOR KERESKEDELEMÜGYI MINISZTER A KROM-PACHI VASGYÁRBAN.

tapasztalatai, hagyományai a családokban apáról fiúra átöröklődnek, ha a fiú nem kényszer útján, mint a régi időkben, hanem szabad elhatározással, apja pályáját folytatja. Kereskedelmünkben, iparunkban, forgalmunkban állandóságra, biztonságra csak úgy számíthatunk, ha nemzedékről-nemzedékre átöröklődik mindaz a tapasztalás, mindaz a hajlam, mindaz a készség, mely egy hivatás, egy mesterség nagyszabású feladatának teljesítésére föltétlenül szükséges.

A miniszter nagy hatású szavai után a társaság megtekintette az intézetet, melynek célszertű, gyakorlatias berendezése igen kiemelte a minisztert.

Ez intézetről három képet mutatunk be: magának az intézeti épületnek külső homlokzatát, továbbá azt a jelenetet, mikor a miniszter a kíséretében levő urakkal az intézetbe megérkezik s a midőn a vendégek az intézetet megtekintik.

A miniszter a hernádölgyi magyar vasműipar-részvénytársaság krompachi nagy gyártelepét, mely a hozzá tartozó bányákkal együtt 3000 munkást foglalkoztat, szintén megtekintette s itteni látogatásáról is közlünk egy pillanati fényképfelvételt.

A NAGY HORDÓK.

Tóth Béla írja «Magyar ritkaságok» című új könyvében: Az időben, mikor még bőven volt a világon bor, kedve tellett az embernek szörnyeteg nagy hordók gyártásában. Avagy igazán pusztá kedvtelés volt ez? Bizony nem. Inkább takarékoság, sőt a borral való bánásnak legokosabb módja. Ha egy-egy nagy uradalom egy-fajta borkak száz meg száz akóira akar szert tenni, azt csakugyan úgy érheti el legököltebben, legolcsóbban és legkönnyebben, ha az egész mennyiséget azonos edénybe tölti. Az ilyen borkak azt minden cseppje hasonló a másikkhoz, a mi szinte lehetetlen akkor, ha a borkat több hordóba osztják szét. Minden hordónak ugyanis megvan a maga egyénisége, mely megérzik a boron, ha egyében nem, hát a színen, sőt a mi fontosabb: a zamatan. Nagy mennyiségű bor számára nagy hordókat gyártani tehát okosság, sőt szükség; nem is szólva arról, hogy egy nagy hordó mindig olcsóbb ugyanazon térfogatnak megfelelő számos kisebb hordónál. Ezek a hordó-óriások mindazonáltal mindig kuriózum számba mentek, a pintérek meg mesterségek dicsőségének tartották egy-egy ilyen roppant edény megalkotását. Ép ezért a bennök lakozó művészetek is többnyire belevonták a remekek készítésébe; a nagy hordók igen gyakran mindenféle faragványokkal, cifraszaggal ékesek, nem is említve azt a bohó szokást, hogy a tetejükön rendszerint karzat van, melyen az emberek esznek, isznak, vagy ép táncolnak. Bennük lakozik ugyanis az a furcsa kíváncsiság, hogy a saját kicsinyességüket szeretik összeméregelni a rendestől ellérő nagyságú tárgyakkal; egy-egy óriás ágyú legott arra a gondolatra viszen minket: vajon elférnének-e a furatában; óriás harangok láttára azon tűnődünk, ugyan hány ember állhatna egymás mellett az öblében; nagy hordók meg azt a kíváncságot keltik fel, hogy a tetején lakmározunk és ugráljunk.

A legérgebb és leghirebb nagy hordó a heidelbergi. Ennek az óriásnak egész család-

fája van. Öregapja a XVII. század elejéről származott. Ezt a hordót János Kázmér csináltatta, és a harmincz éves háborúban összerombolták. A másik nagy hordót Károly Lajos választófejedelem készítette; Bacchus, satyrok és szőlőtőkék faragványával volt díszítve. Mikor 1728-ban Károly Fülöp választófejedelem alatt Engler udvari pintér kijavította, Telus, Vertumnus, Triptolemus és Mos muszobraival, bolond-pálczákkal és tréfás álarczokkal díszítették fel; egyik álarcz szájában volt a csap. A mai hordót 1751-ben, Károly Tivadar uralkodása alatt készítették. Az ember azt hiszi, valami gályát lát, ha ránéz. Legnagyobb átmérője 8 méter, hossza 11 méter; 99,000 liter bor fér el benne. Tetején téres erkély van,

melyre faragott lépcső visz fel, s a melyen lakmározni, bálozni szoktak. Nagy 150,000 koronába került. Szemben vele Perkeo, Károly Fülöp udvari bolondjának szobra áll. A krónika szerint ez a vig legény lefekvés előtt mindig megivott vagy húsz palack bort a hordóból. A szobor mellett fa-óra függ, melyből zsinór lóg ki. Ha ezt a zsinórt meghuzzuk, az óra hirtelen kinyílik, s a kíváncsi nézőt egy róka fark csapja arczúl. A heidelbergi hordó míve a pintermesterség remeke; különösen a dongák szabályos egyformaságát dicsérik rajta.

A bortermő Magyarországnak is voltak ilyen híres nagy hordai. A legeslegnagyobb csak a francia «Magasin pittoresque»-ből tudunk; ez a hordó-óriás egy pesti polgáré volt és nagyságára meghaladott mindent: 220,000 liter bor fért bele. E csodának nyomát azonban itthon nem találjuk; alkalmasint a régi Jálcis borárús czég valamelyik nagy hordájának híret növelte így meg a mese. Az igazi nagy magyar hordó a tatai, bár ennél is sokkal nagyobb volt a nagyszombati Szulinyi-féle, melyről az 1814-i «Hármas kis tükör» is megemlékszik, azt mondván róla, hogy 2110 akó bor megy bele, és 364 ember férhetett el benne egymás mellett. A világnak e kétség nélkül legnagyobb (107,180 literes) hordaja, mint Farkas Gejza nagyszombati ev. lelkész szíves közléséből tudom, már régen nincs meg. Pinczéje is Gambrinus szolgálatába szegődött, mert a Szulinyi-féle telep most ma látogató. De még mindig kegyelettel mutogatják helyét, mely külön része az óriás pinczének: kápolnaszerű, hatalmas földalatti boltíves helyiség, melyben hozzátéve fogalmat szereshet az ember, milyen egy hordó lehetett az, mely e tért betöltötte.

A tatai híres öreg hordóról az 1806-i «Hazai Tudósítások» a következőket írja: «A tatai uradalomban, nem messze Tata városától, Baj nevezetű szőlőhegyben a méltóságos Eszterházy Ferencz gróf uraság pinczéjében vagyon helyeztetve ezen öreg hordó. A hosszúsága tizen tizen lábot, tíz hüvelyket. A legnagyobb átmérője (diameter) a közepén, a szájánál 15 lábnyi; a legkisebb a fekeinél 13 lábnyi. Az egész hordónak igen díszes, rendez és helyes formája vagyon. Dongái 83 vagynak, a fekeke egyik 15, a másik 14 darabból áll; a fekekei vaspántokkal vagynak összeszerítva, a dongák 18 aronccsal kerítettnek. A fája nyom 148 mázsát, a rajta levő vas 43 mázsát, 54¹/₂ fontot, mindössze tehát 191 mázsát, 54¹/₂ fontot. Belé fér 1412 akó (71,729 liter). A fák, a melyekből készítették, vágattak a deveocseri uradalomban levő Uza helység erdejében, és a kapornoki apátúrsághoz tartozó szentmártonyi erdőben; a neve fejr tölgy (Quercus faemina). Készítették: a pápai uraság kádárja, Tóth György, a ki tekintetes Veszprém vármegyéből származandó, soha Magyarországon kívül nem volt. Pápan tanulván a mesterséget; Kanizsán, Fejérváron és Veszprémben vándorolt; és egy pápai lakatos, Leicht János vasalta meg. A baji pinczében összerakott 1803. esztendőben, október hónapban; új borral megtöltetett ugyanazon esztendőben, decemberben, ezen új bor kieresztetett belőle 1804. esztendőben, márcziusban, s kitisztítottán, ó borral töltetett meg májusban.»

A tatai öreg hordóhoz egy sötét történet is fűződik. Azt mondják, a remekelő kádárnak szép fiatal felesége volt, a ki összeszúrta a levét az öreg mester egyik legényével. A szegény kádár egy nap eltűnt; senki sem tudta,ová

lett. Esztendő fordultán a csinos özvegy férjhez ment a legényhez és boldogan éltek a világot. De egyszer a tatai nagy hordó takarításakor a munkások csontvázat találtak a hordó fenekén, s valami gyűrű révén kétségtelemé lett, hogy a csontváz az eltűnt kádáré. A bűnösöket aztán csakhamar fölfedezték és mind a kettő vérpadon halt meg. Talán mondanom sem kell, hogy ez pusztá mende-monda; egy oszlo emberi test bizonynyal úgy megrontja vala a hordóban levő bort, hogy hova-hamar reá kell bukkanni, s nem heverhet évekig a hordó öblében.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Shelley költeményei. Fordította Molnár István 1899. Mindig örömkre szolgál, ha színtelen, vizenyős eredeti versek gyűjteménye helyett idegen költők remekeinek fordításával találkozunk, mert ez legalább is komoly tanulmányról s irodalmi műveltségről tanúskodik. Molnár István kísérlete is dicséretet érdemel, látjuk benne nemcsak a törekvést, hanem a szellemnek azt a nemesebb, finomabb szövését, mely rokonnak érzi magát a nagy szellemekkel, s azokat megérteni s igazán élvezni tudja. Nagy szeretettel merül tárgyába, sőt előszeretete Shelley iránt talán túlságos is, a bevezető tanulmányban legalább nem igen tud mértéket tartani. Fordításában Shelley költeményeiből szép gyűjteményt nyújt; csak az a kár, hogy nincs elég formaezreke, rímeket nem talál, a rímtelen jámbusokban pedig döcögős. Ez nagy baj költeményeknél, hol az alak ép oly fontos, mint a tartalom. Úgy lázódik, maga is érzi ezt a fogyatkozását, s az epiloban azt a kijelentést teszi, hogy «Shelley itt közölt költeményeit mintegy azon szándékból fordította le, hogy műfordítóink figyelmét ráirányítsa.» De számos költeményt e gyűjteményben is élvezettel olvashatunk; ilyen a következő is, melyet mutatványul közlünk:

Visszhangok dala.

— Prometheusból. —

Visszhangok, mi, halld csak,
Mi nem állhatunk;
Fénylünk, mint a harmat —
Aztán elhalunk,
Óceán leánya!

Jertek utánunk,
Merre szavunk
Gyengén elenyészik:
Merre az erdő
Tölgyesek ágán
Bonjtja ki árnyát
S légi setétit.

Jertek utánunk, egyre hamar,
Hol a barlang hi árnyaival.
A merre megessendül előttem az ének,
A mélybe, a hol nem járt soha méhe,
A merre a déli homály
Az éji világ illatival
Alszik a forrás habjánál,
A hol csak az erdő lelke fuvall.

Mig énekünk légi danája
Gúnyolva felel
Lágy csengéseivel
Lábad gyenge zajára,
Óceán leánya!

Egy messze világnak titkos ólén
Alszik egy szellemi lénynek a hangja,
Ah, de ha rálépsz,
Már oda nyílna nyugalma,
Óceán leánya!

Jókai legújabb regénye. Nagy írónk nagyogó tollából legközelebb ismét megjelent egy regény, «Öreg ember nem vén ember» című alatt, melyet «képzelt regény»-nek nevez. A regény tárgya négy női jellemkép festéséből van csoportosítva, hol aztán mindig főszerpet játszik az «öreg ember, a ki nem vén ember». Az első képnél az «öreg ember» hozzászól, boldog házassága után özvegyen maradván, elvesz egy korához illő milliótómó, kinek már felnőt fiai vannak. A második képnél már egy fiatal világszépesség választ az «öreg ember», kinek a nő, vagyonért fogadja el a kezét. Majd harmadszor megint szépet és fiatal választ az «öreg» s felteszi magában, hogy azt boldogítani fogja; feke-

MŰHELY AZ IGLÓI ÁLLAMI FAIPARI SZAKISKOLÁBAN.

Erdélyi fényképe után.

tére festi haját, szakállát s aztán elhitheti magával, hogy a természetben is van második nyár. Végre a negyedik álomképnél egy jó erkölcsű, szép, fiatal lányt kínál meg kezével, kit szegény szülei rábeszélnek; hogy menjen hozzá a jeles kőről. A lány megtört szívvvel engedelmeskedik. A férj soha sem látja őt sírni, hanem csak elhervadni látja. Jókai fantáziájának ritka gazdagsága, ötletessége, előadásának bája ez új regényében is teljes mértékben érvényesül. Ez új regényt Jókai a múlt évben írta, s először a «Magyar Hírlap» tárczájában jelent meg. Mint könyvet, most a Révai testvérek irodalmi intézet részvénytársaság adta ki, a Jókai műveinek nemzeti kiadása díszes formájában. Ára 1 frt 60 kr.

A magyar politika új alapjai, kapcsolatban a magyar faj terjeszkedő képességével és a földbirtokviszonyokkal. Írta Bekics Gusztáv.

A jeles publicista ez új könyve a nemzetiség politikával foglalkozik, s elhibáztatnak tartja kulturpolitikánkat, mely a sulyponat a magyar faj lakta vidékekről áthelyezte a nemzetiségi vidékekre azon téves hitben, hogy a tótokat, románokat, stb. pusztán iskolák segítségével beolvasszatjuk. A legnagyobb sulyt a nemzeti kérdés megoldásánál Bekics a magyar fajnak azon tulajdonságára helyezi, hogy sokkal szaporább, mint a hazai nemzetiségek. A szabadságharc óta a magyar faj megkészsereződött, s most is szeméink előtt növekszik. De nem kell szeméit hűnyni az előtt, hogy túlnyomó földmívelő helyeken a születések perzentje esni kezd. Erre mint komoly intőjelre mutat rá, mert bizonyos vagyonosság és jólét nagy tényezői a növekedésnek. A nemzeti földbirtok-politika megvalósításához kell tehát fogynak azonnal. A magyar politika új alapjait Bekics a magyarság számszerű megszorításában és kulturai kifejtésében látja. A magyar faj szaporodásának fenntartása megköveteli a birtokviszonyok átalakítását. A korlátolt és kötött birtokok leginkább a magyar fajt sújtják. A hol magyar vidékeken van még elfoglalni való terület, ott fajnuk szaporodása szinte csodálatraméltó. Bekics nem kívánja a hitbizományok eltörölését, csak értékcsökkentést óhajt. Az egyházi javak még helyikből sem mozdítandók ki. A hitbizományoknak ellenben az Alföldről és részben a Dunántúlról át kellene költözniük az erdős vidékekre, vagyis leginkább a Felföldre és Erdélybe. Természetesen csak annyiban, a mennyiben nem föleg erdőgazdaságon alapulnak. A hitbizományi erdőgazdaság nemcsak megmaradhat, hanem meg kell maradnia jelenlegi helyén, az ország bármely részében. Ekkép pusztán a szántóföldek felszabadításáról van szó az Alföldön és a Dunán túl ott, a hol a magyar faj lakik, a hol ennek terjeszkedése előtt le kell döntenie az akadályokat. Az érdekes eszmemeneti könyv az Athenaeum kiadásában jelent meg, s ára 1 frt 60 kr.

Magyar ritkaságok. Gyűjtötte és magyarázza Tóth Béla. Ez a most megjelent érdekes tartalmú könyv mintegy folytatása a szintén Tóth Béla tollából kikerült «Mende-mondák» és «Szájrol-szájra» című gyűjteményeknek. Sok, leginkább régebbi magyar vonatkozású adatot, apróságot fölölle a munka s mind olyan dolgokat, melyek sok tekintetben hozzájárulnak a magyar gondolkodás, magyar lélek vonásainak megvilágításához s művelődés-történeti tekintetből is többé-kevésbé fontosak. Mindezek felett pedig igen érdekes olvasmányt nyújt a könyv, mely bizonyára nagy elterjedésre is számíthat. A csinosan kiállított, rajzokkal is illusztrált kötet az Athenaeum kiadásában jelent meg s ára vászonkötésben 3 forint.

Horvát-magyar és magyar-horvát zsebszótár jelent meg dr. Margalits Ede budapesti egyetemi tanártól. A 320 lapra terjedő szótár úgy van szerkesztve, hogy példával s magyarázataival részben a nyelvtant is pótolja, így megkönnyíti magyarnak és horvátnak, hogy egymás nyelvét aránylag rövid idő alatt megtanulhassák. Hasznos függeléke a munkának a hozzá csatolt s 12 lapra terjedő beszélgetések gyűjteménye. A vörös vászonba kötött könyv az Athenaeum kiadásában jelent meg. Ára 1 forint.

Magyar festők a párisi világtárlaton. A párisi világtárlat szépművészeti palotája egyesíti majd a különböző nemzetek képzőművészeti alkotását. Noha a palota nagy, a hely mégis szűk. Magyarország részére két terem és egy folyosó jutott, épen annyi hely, mint Ausztriának. Az egyik terem 14 méter hosszú és 12 méter széles, a másik terem 12 méter hosszú és 7 méter széles. Ez utóbbiban kapnak helyet a horvát művészek is. A művek már november hó végeig beküldendők, s ha a művészek nem tiltakoznak ellene, a műcsarnok december elsején megnyíló kiállításában mutatják be. Kiválasztásuk, hogy melyek küldhetők Párisba, csak később történik. A kormány már a műcsarnok kiállításán szászereforintnyi összegben akar vásárolni a szépművészeti múzeum részére.

A kassai színház megnyitása. Szeptember 28-án lelkes ünnepélyek közt nyílt meg Kassán az új színház, mely külsőleg és belsőleg is méltó a felvidék fővárosának közművelődési múltjához. A magyarság ünnepe volt ez, melyet emelni nemcsak a környék gyűlt össze, hanem elemek résztvenni az ország távoli részeiből is. A belügyminiszteriumot Fascho-Moys miniszteri tanácsos képviselte. Jelen volt az országgyűlés mindkét házának több tagja, a környék előkelősége. A várost fellebegtették s egész nap nagy eleveleg uralkodott az utcákon.

A Nemzeti Színház tagjai gróf Festetics Andor igazgatóval délután egy órákor érkeztek s ünnepélyes

fogadtatásban részesültek. Pöchy főispán, Múzeum polgármester a vasútnál köszöntötték őket. A városba bevonuló művészek is folytonosan a legzajosabb üdvözlésre találtak. Este a színház előtt nagy tömegben állt a közönség, míg odabenn az ünnepély végig ment. Kezdődött Várady Antal «Dérnyé álma» című prólogjával, mely a Dérnyé idejében magyar színészet hanyarúságát festi. Dérnyé és Egressi Gábor közt foly erről a beszéd, mígnem Dérnyé elalszik s látja a virágzásnak induló magyar színészetet, a Nemzeti Színházat, és a kassai színházat. Csillag Teréz és Somló Sándor játszották. A prólog helyi érdekű részeit nagy tetszéssel fogadták. Ezután «Bank bán» került színre kitűnő előadásban, Jászai Mari, Márkus Emilia, Ujházy, Pálfi (Bánk), Paulayné, Szacsavay, Gyenes közreműködésével. Minden felvonás után taps-áradat tört ki. Igaz magyar lelkesedés töltötte be a színházat. Az előadás után nagy lakomát rendeztek.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Kisfaludy-társaság a nyári szünetek után Szeptember 27-ikén tartotta első felolvasó ülését Gyulai Pál elnöklése mellett s nagy hallgatóság előtt.

Az első felolvasó Dalmady Győző volt, a ki néhány újabb költeményét mutatta be: «Zoborhegysz», «Kapivár», «A kerti ház» és «Régi barátimhoz» címűeket. Ezután Hegedüs István tartotta meg emlékbeszédét Szász Béláról, a Kisfaludy-Társaságnak a múlt év nyarán elhunyt tagjáról, a ki mint költő és műfordító tűnt ki és a ki a kolozsvári egyetem főnöklése óta ott a bölcsészeti tanára volt. Szász Béla hivatásának e kapcsolatát, költészetét a bölcsészeti, és bölcsészeti a költészetében jellemezte és emelte ki Hegedüs. Majd Szász Béla bölcselmi hangulatát jellemzi számos versének elemzésével. Nejehez, gyermekeihez való megható szeretetet költeményei alapján rajzolja. Szász Béla tudvalevőleg tizenegy gyermeket hagyott hátra. Ezekhez fordul Hegedüs befejező szavaiban: «Fiaidnak csak hitvallásod jelszavát mondom: Kötelesség! A lányoknak csak ennyit: a jó isten, az árva atyja él! Megdicsőült szellem! fogadd kedvesen az emlékezet virágiból kötött szerény koszorúmat. Tudom, büszkévé tesz az, hogy e koszorúval a Kisfaludy-Társaság nevében áldoztam el nem múlt emlékednek». Utolsóként Kozma Andor szavalt a «A Kovács» című balladáját. A közönség élénk tetszéssel fogadta mind a három felolvasást. Ezeket megelőzőleg Beöthy Zsolt főtitkár megemlékezett a nyáron lezajlott Petőfi-ünnepéről s a nagy-szalontai irodalmi ünnepéről; a Kisfaludy-társaság mindez ünnepélyeken képviseltette magát. Végül jelentő, hogy Lévy József 100 forinttal az alapító-tagok sorába lépett.

A nyílt ülés után zárt ülés következett, melyben a következő ülés programjának megállapítása után Bartók Lajos indítványozta, hogy a társaság október 6-ikán koszorút küldjön az aradi vértanúk emlékére. Gyulai Pál elnök ellenzte az indítványt, mert

A DUNA ÁRADÁSA BUDAPESTNÉL. — A pesti Duna-part a László felé néző.

szerinte a társaság csak irodalmi ünnepekben vehet részt. Hosszabb vita után Hegedűs István közvetítő indítványul azt javasolta, hogy közmegegyezés kedvéért ne a társaság, hanem a «társaság tagjai» nevben küldessék koszorú. Ezt el is fogadták.

Előfizetési fölhívás.

A «VASÁRNAPI UJSÁG» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, újában hetenként egy félvel bővíve, «A Vasárnapi Ujság regénytára» című állandó szépirodalmi melléklettel jelenik meg, mely, mint a föllep, szintén művészi képekkel van díszítve. — A «Vasárnapi Ujság» a női munkára és divatra vonatkozó képeket és cikkeket is ad, s félveként művészi becsű nagy képmellékletet, összesen több mint ezer képet évenként.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK:

Table with columns for subscription type (egyes évre, fél évre, negyedévre) and rates for different subscription categories (A Vasárnapi Ujság, A Világkrónikával együtt, A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok, etc.).

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

MI UJSÁG?

Október 6-ika. Aradra a vértanuk emléknapija számos város küld koszorút és képviseltemi magát. Budapest főváros koszorúját Rózsavölgyi polgármester, Kun Gyula és Kullmann tanácsosok és önként jelentkező törvényhatósági tagok kíséretében viszi el. Az aradi iskolákban október 6-ikán szünet lesz. A községi iskolákban rendeznek lakást a régi honvédeknek, kik nagy számmal jelentkeznek s a város vendégei lesznek. A függetlenségi párti képviselők is lehetőleg számosan vesznek részt az aradi gyászünnepeken. Békésmege egyes helyeiről a polgárság oly nagy számmal fog elmenni, hogy különvonatokról kell gondoskodni.

A képviselőház valószínűleg elhatározza, hogy koszorút küld mind Aradra, mind Bathyány sírjára. Az aradi szabadságzobor leleplezésekor is küldött koszorút. A képviselők oly nagy számmal készülnek Aradra, hogy Hegedűs kereskedelmi miniszter külön vonatot bocsátott rendelkezésükre. A főváros küldöttje is ezen a vonaton megy. Jókai Mór, a ki most feleségével Rómában időzik, levelet írt egy budapesti barátjának, a kit megbízott, hogy rendeljen az ő nevében babérszuszorút az aradi vértanúk emlékére, s hogy a koszorú szalagjára ezt írassa: «Jókai Mór az aradi hősöknek.»

A függetlenségi és 48-as országgyűlési párt

szózatot intéz az egész magyar nemzethez, hogy ne legyen oly város, vagy község széles e hazában, a melynek összes templomaiban ima ne hangozzék el október hatodikán. «Lépjén elő a vértanúk szent emléke a múlt idő szenvedéseinek homályából, hadd ragyogja körül nevüket, tetteiket és halálukat a dicőségnek fénye s mint a hitnek és a bizalomnak szövéteke hadd világítsa be a honfium kötelességnek s egy szebb jövőnek útját.»

Az aradi ereklye-múzeum megkapja most a tizenhárom tábornok kivégzéséről szóló hivatalos iratot. Az aradi várparancsnokság megalkot irását Institoris Kálmán, Arad város főjegyzője szerezte meg. Az aradi vár katonai anyakönyvébe írták be 1849 október 6-ikán a kivégzett tábornokok nevét életkoruk megjelölésével. A jegyzet rovataiba azt írta a német auditor, hogy összesen 11 tábornok halálra a tábornokokat. Az utolsó rovathoz van a kivégzés neve: «Mit Strang» (kötéllel) vagy «Mit Puber und Blei» (golyóval). Ugyanebben az anyakönyvi kivonatban (Matrikels-Auszug) benne van két másik szabadsághős tragédiájának hivatalos följegyzése is, a kiket szintén Haynau végeztetett ki: Kazinczy Lajos ezredes és Hauch Lajos alezredes voltak ezek a későbbi áldozatok.

Budapestben szintén meglik október 6-ikát, Bathyány kivégzése napját, s ezzel együtt azoknak a vértanuknak emlékeztét, kiket az Új-épületben végeztek ki. Az ünnepély rendezésén két bizottság fáradozik, egyik a polgároké, másik az egyetemi ifjúságé. A gyászünnepeket két napon tartják: október 6-ikán és 8-ikán, vasárnap, hogy a polgárság minél nagyobb számmal járulhasson a kegyeletes ünnephez. Október 6-ikán délelőtti gyászmise lesz és a Vigadó termeiben hazafias emlékszedek tartanak. A főváros hatósága a Bathyány-mauzóleumra koszorút helyez. Október 8-ikán, vasárnap délután az Új-épület helyén lesz a gyűlékezés, s onnan történik a kivonulás a kerepesi-úti temetőbe. A mauzóleummal Kossuth Ferenc, Illés Bálint és Holló Lajos képviselők mondanak beszédet.

Vasmege Ikervár községe, gr. Bathyány Lajos egykori birtoka, szintén kegyeletesen üli meg okt. 6-ikát.

Az aradi Nemzeti szövetség a gyász-ünnepre értelmet veretett, mely korona nagyságú. Egyik oldalán a vértanúk szobra és «Arad 1849—1899 október 6.» körirat; másik oldalán üveg alatt egy szál fű és föld a vértanúk kivégzése helyéről, s «Aradi Nemzeti Szövetség» felirás. A fűvet és földet szept. 27-ikén egy bizottság hozta el a kivégzés helyéről.

A Szatmármegyei Petőfi-ünnep. A nagy költő életében oly nevezetes Szatmármegye emlékezetes helyein, Nagy-Károlyban, hol először látta meg Szendrey Juliát, és Erdődön, hol Szendrey Julia lakott, Szatmármegye értelmisége ünnepet rendezett s hozzá csatlakozott a Petőfi-társaság. Nagy-Károlyban emléktáblával jelölték meg azokat a helyeket, melyek Petőfi ottlététől váltak nevezetessé.

Nagy-Károlyban szeptember 24-ikén ment végbe az ünnepély. A környékből is sokan gyűltek össze. Szept. 23-án érkezett a Petőfi-társaság küldöttsége: Bartók Lajos, Ábrányi Emil, Rákosi Viktor, Prém József, Bodnár Zsigmond, Pósa Lajos, Abafi Lajos, Lauka Gusztáv és Sebők Zsigmond. Este Nagy László alispán teaestét adott tisztelőikre. Az emlékünnep szeptember 24-ikén vasárnap délelőtti ment végbe a városi ház nagytérmeiben, mely megtelt ünnepelő közönséggel. Az ünneprendező hölgybizottság intézői foglalták el a főhelyet: gr. Hugonnyai Béla, a főispán neje, Nagy Lászlóné az alispán neje,

a Petőfi-Társaság kiküldött tagjai, stb. Nagy László alispán szép beszédben méltatta az ünnep jelentőségét, mire gr. Hugonnyai főispán, mint a közoktatásügyi miniszter képviselője, üdvözölte az ünneplőket. Bartók Lajos lelkesen fejtegette Petőfi és Kőlesey szellemi rokonságát, Ábrányi «Hang a sírból» című elbeszélést olvastat fel Petőfiről. Pósa Lajos elszavalta «Petőfi nászútja» című költeményét. Majd Bodnár Zsigmond a Kőlesey és Petőfi költészetét fejtegette; Deák Kálmán pedig a szatmári Kőlesey-egyesület nevében tartott felolvasást Petőfiről. A közönség a permetező esőben lovas bandériummal sorra járta azokat a házakat, hol Petőfi megfordult. Emléktáblával jelölték meg a házat, hol először látta Juliát, a hol először táncolt vele s végül azt is, hol a liberális ifjúság megvédte Petőfit a rátámadt konzervatívok ellen. Dében lakoma volt. Ot órákor megkoszorúzták Kőlesey szobrát. Este díszelőadás a színházban és a városivilágítása. Másnap, szept. 25-ikén Nagy alispán vezetésével Erdődre mentek, hol ünnepélyes, szíves fogadtatás várta a vendégeket. A kirándulók fölkeresték a várba, a hol Révay Dezső uradalmi főintéző köszöntötte őket. Az ünnep a vár udvarában folyt le, a melyre Szendrey Júlia ablakai néznek. A vár már rom, de Szendrey lakásának a falai még épek. Jelen volt az ünnepben a környék egész értelmisége és Erdőd hazafias sváb népe. Bartók Lajos megnyitja után Gellért András nagybányai főjegyző elszavalta Nagy László alispán «Petőfi emléke» cz. költeményét. Lauka Gusztáv visszaemlékezéseket olvasott fel Szendrey Juliáról. Ábrányi Emil költeményt szavalt. A vendégek bejárták mindazokat a helyeket, melyek Petőfire emlékeztetnek.

Az árvízről. Rég nem volt már a Dunának olyan magas a vízállása, mint az utóbbi napokban. Több helyütt nagy árákokat is okozott az ár, átszaggatva a töltéseket, elpusztítva földeket, falvakat. A fővárost, hol a Duna magas kőpartok közé van szorítva, nem fenyegette veszedelem, hanem tizennyolcz hatalmas gőszivattyút az alantbék fekvő részekben mégis működtetni kellett, hogy a csatornába betöltött vizet a Dunába ismét visszavezessék. Az alsó rakpartot is ellepte a víz s az ott álló raktárak, hajóállomások mind víz alá kerültek s a hol máskor ezrével járt-kelt a közönség, ott most halak uszályáltak. A hajózást is majd egészen meg kellett szüntetni s csak pár állomáson tartották fenn a közlekedést, honnan rögtönzött hidakon lehetett a hajókra jutni. Három képből mutatjuk be a Dunapartot az árvíz idején. Most már nagyot apadt a Duna, a rakpartokról visszahúzódott a víz s a hajók rendes forgalma is nemsokára újra megindul.

Az ezredévi kiállítás történelmi csoportjának palotái rövid idő alatt végkép eltűnnek a városigeti szigetről. Vajda-Hunyad várát a tavaszkor lebontották, de a renaissance-paloták is roskadozni kezdtek. Pedig ezekbe hozták a Vajda-Hunyadól a mezőgazdasági múzeum gyűjteményeit. Szeptember hónapban a gyűjteményeket innen el is kellett szállítani s a Kerepesi-út 72. számú házában helyezték el, ott van a mezőgazdasági múzeum irodája is.

Múzeum Mátyás király szülőházában. Kolozsvár városa kijavította Mátyás király szülőházát, s a jövőben a tudománykedvelő nagy király emlékéhez méltó hivatása lesz. A városi képviselő-testület szakbizottsága kimondta, hogy átengedi tizenöt évre az Erdélyrezi Kárpát-Egyesületnek, a mely ott fogja elhelyezni nagy értékű néprajzi gyűjteményét.

Kőbánya új plébánosa. Budapest X-ik kerületének, Kőbányának új plébánosa van. Az elhunyt Benedikovic helyére a városi közgyűlés Hock János veszprém-egyházmegyei papot, az ismert képviselőt választotta meg. Hock a legnépszerűbb egyházi szónok közé tartozik. Tollalval pedig a lapokban gyakran találkoznak politikai, társadalmi és művészi ügyek megvitatásában. A Nemzeti Szalon egyesület újra szervezte, s a vidék nagyobb városaiban is a képzőművészeteket pártoló egyesületek alakulása, a műkiállítások az ő kezdesével indultak meg.

Női festészeti iskola. Bihari Sándor, Knopp Imre jeles festőink Glatler Armin társaságában női festészeti iskolát nyitnak. A tanfolyam november elsején nyílik meg az Andrássy-ut 96. sz. 3. levő műtermőkben. Felvilágosítást ad Glatler Armin, Damjanich-utca 30. sz.

A párisi kiállítás magyar katalógusának címlapja. A kiállítás kormánybiztosság pályázatát hirdette erre, melyben 62 művész 83 rajzzal vett részt. A bírálók az első 500 koronás pályadíjat Rintel Géza rajzának, a második 250 koronást Weisz Gyulának, a harmadik 150 koronást díjat pedig Helbing Ferencnek ítelték.

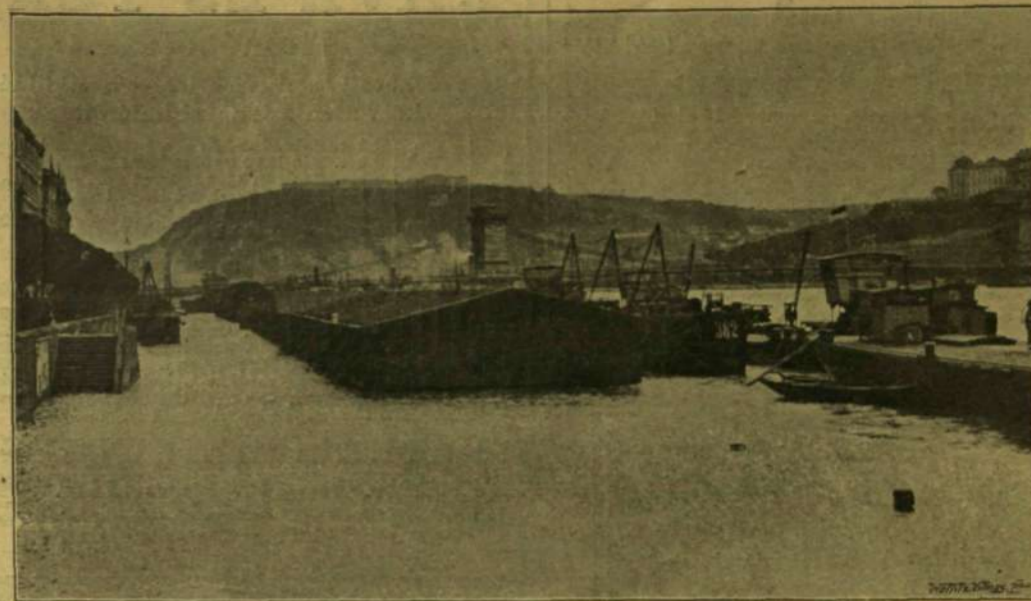
Az Uránia tudományos színház. A tudományok népszerűsítésére mutatványokkal összekötött Uránia színház október hó közepén kezdi meg az előadásokat a kerepesi-úti Rimanóczy-házban, melynek földszintje dalcsarnok számára épült. Szini előadásokra kitűzték eddig a következő tárgyakat: A Balaton és élete, Horváth Géza dr.-tól; A tenger élete, Lendl Adolf dr.-tól; A mocsár madárvilága, Wachsmann Ferenc és Lakatos Károly tervezte szerint; Az erdő élete és egy szarvasvadászlat. Végül fölkerített Gárdonyi Géza-t, hogy készítse el részletesebb kidolgozásban tervezetét arról az előadásról, melynek keretében a pókok életét és a szövés-fonás mesterségét akarja tárgyalni. Mindezeket a tárgyakat kinematikus felvételekkel, vetített képek és könnyen érthető előadások kíséretében fogják bemutatni.

HALÁLOZÁSOK.

PALÁSTHY PÁL, felszentelt püspök, esztergomi kanonok, meghalt Esztergomban 74 éves korában. A köztiszteletben állott főpap munkás részt vett az irodalomban, több évig tanár volt a budapesti egyetemen s hosszabb időn át mint az esztergomi érsekiség kiséltő püspöke fáradozott az érsekiség kiséltő püspöki teendőit. Temetése szeptember 27-ikén ment végbe, s a gyászszertartást Vaszary Kolos hercegprímás végezte. Az elhunyt általános örökösévé az érsekséget nevezte meg. Összes aranyát, ezüstjét és készpénzét a pápának hagyományozta Péter-filáterek czimén.

Elhunytak még a közelebbi napokban: JANDRASICS JÁNOS kompoli apát, esperes, szentszéki tanácsos, Szatmár város plébánosa, törvényhatósági bizottsági tag, főgimnáziumi nyug. tanár, nagy népszerűségű lelkipásztor 62 éves korában Szatmárt. — KAPRONCZAY EDE, aranyismés pap, házi lelkiatya, a kegyesrendi tanítórendi társház érdemesült házfőnöke és nyugalmazott gimnáziumi igazgató-tanár, Magyar-Ovárt, 87 éves korában. — RIESZ GÁBOR, alsó-aradi esperes, Aradon. — HORVÁTH JÁNOS, szicsi plébános 72 éves korában Szűcsön. — CSESZELICZY SZILVÁSSY SÁNDOR 1848—9-iki honvédtiszt, Küküllő megye volt főispánja, a kükküllői ref. egyházmegye főgondnoka 84-dik évében Diacs-Szent-Mártonban. — HALMÁGYI LÁSZLÓ, ügyvéd, Szilagy vármegye árvászehi ügyésze 66 éves korában Zilahon. — SCHOLTZ EDE, dr., a munkácsi fegyintézet volt orvosa, 64 éves korában Munkácson. — DR. GALANTHAY GÁBOR, a boszniai Bugojno községben került el orvos, régi honvéd, ki még a szabadságharc után vándorolt ki Boszniába, s ötven évig működött mint orvos. — TÓTH FERENCZ, régi honvéd, Nagy-Várad egyik érdemes polgára. — BONOSS JÓZSEF, tállyai nagybirtokos 62 éves korában, Tállyan, hol 30 év óta pénztárnoka volt a tállyai népbanknak. — CSERTÉ KÁLMÁN, fővárosi tisztviselő 48 esztendő korában. — ROTHAUSER ALBERT, Rothauszer Miksának, a «Pester Lloyd» belső munkatársának öccse, 24 éves korában, Kassán. — SEPRO TÓBOR, mérnök 50 éves korában, Szabadkán. — POSZVÉK NÁNDOR, nyug. uradalmi számtartó 62 éves korában, Szatmáron. — SEFFER SÁNDOR, ipolygási törvényzéki tisztviselő 30-ik évében, kinek halálhíre épen akkor érkezett atyjához, Seffer Gusztáv rozsnói főgimnáziumi tanárhoz, mikor az agg tanár nyugalomba vonulásának ünnepét ülték. — KISFALVY VILMOS, a magyar folyam és tengerhajózási társaság főmérnöke, a kit Passauba érkezésekor a vasuti kocsiiban szívesülhűdés ült meg, s Budapestben temették el. — Ifj. dukai TAKÁCH JÓZSEF, a soproni liceum negyedik osztály tanulója, 16 éves korában, Dukán. — KIMPEL FERENCZ, Kimpel Flórián tordai takarékpénztári igazgató fia, Tordán, élete 27. évében.

GORCEY-LONGUYON MARIETTA, szül. Fiáth Marietta, testvére Fiáth Pompeuszának, a szabadságharc első elesett katonájának, Sár-Abán. Előkelő rokonság gyászolja, közte a Szogyény-Marich-család. — ÖZV. TUMA FERENCZ, szül. Draveczky Teréz, 42 éves, Ungvárt. — KOLLER FERENCZ, szül. Grantzow Mária, udvari tanácsos özvegye 85 éves korában, Budapestben. — SCHÖBER FERENCZ, szül. Trángér Katalin 69 éves korában, Diósdon. — ÖZV. FRISZ FERENCZ, szül. Fest Paulina 74 éves korában, Késmárkon. — ÖZV. BRÓ BERTALANNÉ, szül. Otró-

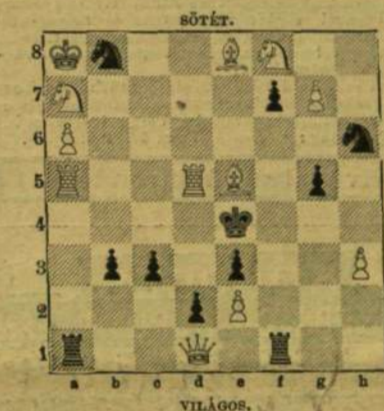

A DUNA ÁRADÁSA BUDAPESTNÉL. — A pesti alsó rakpart előtött része.

kocsi Adorján Louise, 41 éves, Bácska pusztán. — ÖZV. ТРОЕУ МИХАЙЛНÉ, szül. Resch Mária, Szombathelyen.

SAKKJÁTÉK.

2134. számú feladvány. Mackenzie A. F.-től.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

A 2117. számú feladvány megfejtése Nemo O.-tól.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Fd8-b6 Fh1-g5-g3: (a) 1. ... Fa8-b7 (b) 2. He5-c6 t. sz. 2. He5-c3 stb. 3. H v. V mat.

b. c. 1. ... H t. sz. (c) 2. Ha3-c2 stb. 2. c2-c4 t. sz.

Világos. d. Sötét. 1. ... Kd5-d4 2. He5-d3-g6 t. sz.

A 2118. sz. feladvány megfejtése. Köhlein F.-től.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Vg8-a8 Kg1-h1 2. ... Kh1-g1 2. Ke1-d2 Fh2-g1 (a) 3. Va8-c1 t. sz. 3. Va8-a1 Kh1-h2 4. Va1-h5 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapestben: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Lipótvárt: Hoffbauer Antal. — Gyulán: Nuuzbek S. — A pesti sakk-kör.

Szerkesztői mondanivalók.

Hova lett. A rab madár. Az első üres rimgyakorlat, a népdalok hangján és formájában elmondott semmisség. A másodikban azonban némi tehetség nyomait fedeztük fel, vannak benne sikerült vonások, jól megírt sorok.

Veszteség. Ha én annyit. Temetés. Annnyira magunk viselik a kiforratlanság bélyegét, hogy szerző költői tehetségéről nem igen lehet ítéletet mondani.

Erdők. Árnyak. Mindkettőt a közölhetők közé soroztuk; csak egy pár erőltetett sort kellene kijavítani, minő pl. a következő: «Fahérre fitylat, reszkető ha ölves».

Népdalok. A mi-népdalokat nem szívesen közöljük, még a sikerültebbeken is többnyire megérzik a csínáltság.

Bűdcs a régi háztól. A közölhetők közé soroztuk. Majd ha egykor. Van a kis versben melegség, de a magasabb irodalmi színvonalat nem éri el.

Memento. Miért vak a szerelem. Örömk. Figyelemreméltó kísérletek, de hiányzik belőlük a költői erő, a nyelvnek, kifejezésnek színe, hajlékonysága. A költszetet örök. Még egy kis simításra szorúlna.

Csendes a Balaton. Eljőss-e. Az utóbbit a közölhetők közé soroztuk.

Nem közölhetők: Isten veled. Régi mintákat másolgat, de erőteljen, fogytékos verseléssel. — Csak meghalni vágyom. (Gyöngye kísérlet, maradjon szerző továbbra is inkognitóban.)

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 36-ik számában közölt képtalnak megfejtése: A legnagyobb erény valakit elismerni, a ki minket nem ismer el.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Gummiárúk, betegpótlási eszközök, szerszerek (F. Bergernek párisi gyártói) legelőnyösebben beszerzési Polgár Sándor egyetemi közteszernél, Bpest, Erzsébet-körút 60. 6734

Vese, húgyhólyag, húgydara és kösvény-bántalmak ellen, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál, orvosi tekintélyek által

a Lithion-forrás

Salvator

kifűnő sikerrel rendelve lesz. 7523

Húgyhajtó hatása!

Kellemes ízű! Könnyen emészthető!

Kapható ásványvízközpontokban és gyógyszerárúokban.

A Salvator-forrás igazgatósága Eperjesen.

Budapestben, főraktár Édeskuty L. urnál.

Selyem báliszővetek 45 krtól 7537

14 frt 65 krig méterenként — saját gyaráimból —

valamint fekete, fehér és színes Henneberg-selyem 45 krtól 14 frt 65 krig méterenként — sima, csikos, kockázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szín és árnyalatban stb). Ruhák s blousokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér-, vámmentesen és házhoz szállítva. Minták postafordultával. Magyar levelezés. — Svájcban kétszeres levélbélyeg ragasztandó HENNEBERG G. selyemgyárai, Zürichben (cs. és kir. udvari szállító).

SODOR

folyékony szénsavtartalmu szénhévível, melynek segítségével mindenki bárhohi szénsavtartalmu egészséges, cseles, üdítő és hűsítő italokat (szodavis, selters, limonádé, szikvíz, málna, gasztré, perszó, tej stb.) készíthet az e célra szerkesztett palackban a megfelelő utasítás szerint. A szénsav vegyülete. A kezelés egyszerű, kényelmes. A folyadék lehűl. 1 doboz 10 sodorhévível 60 kr. Egy hozzá szükséges, mindenkorra használható palack 3 frt. Részletes leírás és utasítás kívánatra ingyen és bérmentve. Képviselet a magyar korona országai részére Budapest 8228

Kertész Tódornál Gellner és Rauschnál
Krisztof-tér. Andrassy-út 8.

Felülmulhatatlan szer!

Millió embernek a Schneider-féle Páfrány-tokocskák (Galandóc-elhajtó) adták vissza teljes egészségüket.

Pántlikagilisztá, fejestől, a páfrány-tokocskák által fejlődés nélkül, a legrövidebb idő (6 perc) alatt teljesen elhajtják. E kitűnő gyógyszer nemcsak a galandóc-féregben, hanem gyomorbajban szenvedőket is biztosan meggyógyítja. **A pántlika-gilisztá tünetei a következők:** az arc halvány-sárga, hógyád tekintet, kék szemkarikák, lesoványodás, ényálkésodás, emésztetlenség, étvégytalanság, gyakori rosszullet, ajúlások, nyál-összegyülemés, a test megáldása, gyakori felebfőgés, hágyócs, szoró fájdal-mak, szivdobogás, a vérkeringés rendlenségei különösen nőknél, gyakori főtájás stb. stb. 8208

A páfrány-tokocskák nem ártnak, ha a féreg nincs is jelen. Törvényesen védve. Rendelésnél az életkor megjelölendő. Számtalan elismerő és hálanyilatkozat. Egy eredeti doboz használati utasítással a bel-és külföld részére postal útvánvétel... 4.-frt a pénz előleges beklédésével... 3.60 frt. Egyedül valódi kapható: **SCHEIDER JOZSEF** gyógyszerésznél Heszica, 26-utca 21. (Délmagyarország) Biztos gyógyszer!

HAJFESTŐ FÉSŰ
(Hoffer-féle szabadalom, Berlin S.O. 36.)
Ősz vagy vörös haj előkészület nélkül valódi szőke, barna vagy fekete színre való festésre. Teljesen ártalmatlan. Évekig használható! Darabja 2 frt. Ausztria-Magyarország részére szállítja Vértessas-gyógyszertára Lugoson, 96. sz. Magyarország. 8255

A modern vegyészeti hatalmas haladása és az ebből származó számtalan oemetikus készítmények sem voltak képesek a 30 éven át bevált **Dr. Lengiel Frigyes-féle Nyirfabalzsamot** elnyomni, a legjobb bizonyíték tehát, hogy itt egy valódi, a természet által nyújtott szépitőszerről van szó. Ezen nyirfabalzsam egy sajátos 30 évi gyakorlati vegyi eljárás alapján preparálták és csak azután jön forgalomba. Ezen folyadék hatásos, hogy a bőr felső hámszintjét lehántja és az által az alsó tisztított bőr fiatal szubben és üdőségben jön napvilágra, megszüntet mindennemű kűtést, seplejt, vörösv foltokat és a himlő-anafoltokat, simítja a ráncosbőrt és a himlő-helyeket lassankint teljesen eloszlatja és az arcbőrnek üde és egészséges színt kölcsönöz. Egy korsó ára használati utasítással együtt 1 frt 50 kr. A nyirfabalzsam hatásának támogatására Dr. Lengiel Frigyes-féle **Benzoe szappan** ajánlatos. Egy darab ára 50 és 35 kr. Raktáron minden jobb gyógyszertárban. Főraktár Magyarország részére Török József gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12.

Vérszegények és lábbadozók **Serravallo Chinabort** vassal igyanak 1/3 liter ára 1 frt 20 kr. 1/2 liter ára 2 frt 20 kr. Készítő Serravallo gyógyszerész Triestben. Pompás íst, a miert a gyermekek is igen szívesen isszák. Sokszor kiütették. Minden gyógyszertárban kapni. 8014

„A világ legjobb sámfája“ **FÖLDVÁRY IMRE** férfitánc és fehéremű raktárában. párja **frt 1.50** Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 11. sz. és VIII., Kerepesi-út 9. Férfitánc, Jäger-árúk, vadász és sport-cikkek újs választékban kaphatók. Keatyúk és nyakkendők.

CACAO **SUGHARD**

Párisi hajápolási szerek!
• **Viola** hajfajlatító-tej. Teljesen ártalmatlan. Kétféle hajszesz. A hajat legkevésbé sem szárítja ki, miert is ennek alkalmazásánál a haj törékenységtől nem kell tartani. 1 üveg ára 1 korona.
• **Viola** hajszesz. A hajat legkevésbé sem szárítja ki, miert is ennek alkalmazásánál a haj törékenységtől nem kell tartani. 1 üveg ára 1 korona.
• **Viola** Tanno-chinin-pomádé. A haj ápolgáló kitűnő hatású gyógyszer. 1 tégelynek ára 1 korona.
• **Viola** antiszeptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér.
• **Viola** antiszeptikus fogvíz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható **GEML-féle** gyógyszerertárban az „Arany keresztben.“ **Temesvár, Belváros, Losonczy-tér.**

SIEMENS és HALSKE
Budapest, VIII. kerület, Kerepesi-ut 21. szám.
Készít:
villamos világítási és erőátviteli központi telepeket és berendezéseket városok, bányák, gyárosok és magánosok részére.
Elektrolytikus berendezéseket. Villamos vasutakat. Bánya-vasutakat. Egyenáramu-, forgó áramu- és váltakozó áramu generatorokat és motorokat, vezetékhanyagokat, kábeleket, iv-és izzó-lámpákat.
Távíró- és távbeszélő-készülékeket. — MÉRŐ-készülékeket. Vasuti váltó-biztosító berendezéseket. Jelző-berendezéseket. MÉRŐ-készülékeket. Vezeték-berendezéseket központi telepekhez való bekácsolásra.
Világító testeket. Világító testeket.

Patyi Testvérek Butor-áruháza.
Budapest, kerepesi-út 9/a., földszint és I. emelet, Pannonia szálló mellett.
Nagy választék, kizárólag szilárd gyártmányu asztalos és saját készítményű kárpitozott butorokból, minden versenyt és hirdett árakat felülmuló olcsó árakon. Teljes lakásberendezések, menasszonyi kelengyék és szálloda-butortatók 2 évi főtállás és felelősség mellett szállítatnak.
Tévedés elkerülése végett cégünkre és címünkre figyelni kérjük. Diszes butor-album 1 frt beklédése mellett bérmentve küldetik meg. 8214

Legjobb és leghírnevesebb pipere hölgypor: a **La VELOUTINE** 7985. Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGYITVE **CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.** PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

KATHRENER-FÉLE Kneipp maláta kávé. **Nagymama nehezen is!** Évek óta kitűnő potlénak bizonyult a bakkvéhoz. Időg-, szív- és gyomorbajoknál, vészegényeségnél orvosilag ajánlja. — Legkedveltebb kávéitál a családok szívesre veszik.

Ápolj az ifjuságot! **CZERNY-féle Tanningene** a legjobb, kipróbáltan ártalmatlan **HAJFESTŐSZER** haj- és szakál-, valamint szemöldökfestésre, melyek a leggyorsabb módon, már egyszeri használatnál is egész biztosan visszanyerik azon kifogástalan, fényes szőke, barna vagy fekete természetesen színt, mely sem szappannal való mosásnál, sem a gőzfürdőben meg nem fakul. Ára 2 frt 50 kr. **ANTON J. CZERNY, BÉCS,** XVIII., Carl Ludwigstrasse 6. Budapesti főraktár: Török József gyógyszerésznél Király-utca 12. továbbá minden gyógyszertárban, drogeriákban és parfümeriákban. Szétküldés utánvétel mellett. Magrendelések oly helyről, hol még raktár nincs, fenti címek egyikéhez intézendők. — Prospektus ingyen.

41. SZÁM. 1899. BUDAPEST, OKTÓBER 8. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** évi egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt (félre — 6) **Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG** (egész évre 8 frt (félre — 4) **Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK** (egész évre 5.— (félre — 2.50) **Külföldi előfizetőknek a postailag megfiktározott viteldij is csatolandó.**

1849 OKTÓBER 6.
MÁSFÉL ÉV ÓTA egymást követték a 48/49-iki szabadságharc eseményeinek felszázados évfordulóján rendezett emlékünnepek, emlékünnepei a dicsőségnek és gyásznak, de mindenek fölött a hálának, melyet felszázad óta perló vértanúink és többi hőseink iránt érezni és ápolni soha meg nem szűnünk, s hiszszük, meg nem szűnnek az utánunk következő nemzedékek sem, míg Magyarország fönáll és mig csak egy magyar él.

Most elérkeztünk a legutolsóhoz, az aradi gyásznap ötvenedik évfordulójához, október 6-ikához, mely borzalmas befejező napja volt nagy nemzeti tragédiánknak és kezdete egy sötét korszaknak, melyre azonban, habár hosszú évek múlva, jobb jövő, Magyarország és a magyar nemzet újjászületése következett. S hogy ez így lett, tanúi, bizonyosságai vagyunk mi, ma élő nemzedék, kik most, az ötvenedik évforduló alkalmából rendezett nagy emlékünnepen könyeinkkel öntözzük és koszorúinkkal díszítjük magukat értünk föladozott hőseink sirjait és emlékjeleit; s elmondjuk ott, hogy nevüket s emléküket egy hálás nemzet áldja és foglalja imába s példájuk új meg új nemzedékeket lelkesít és tanít a hazát szeretni s életet és mindent áldozni az igaz ügyért, mint a hogy ők tették. A jelen emlékünnepen hadd iktassuk ide azt, a mit a részrehajlatlan történetírás a szabadságharc október 6-iki vértanúiról följegyzett. Batthyányt és gróf Károlyi Istvánt Windischgrätz elíteltetés végett még 1849 elején idegen földre, Laibachba kísértette. Batthyányt Sárváron a magyarok, Cillyben a stájerok ki akarták szabadítani; de ő maga tette le velük a fegyvert. Batthyány nem ismerte el a külföldi törvényszék illetékességét, utóbb azonban felelt az ellene emelt vádakra, ügyvédeül Deák Ferenczet nevezte meg s tanúkra, pl. V. Ferdinándra, István s több más főherozegre hivatkozott. Ügyvédét és tanúit nem fogadták el; tehát maga irta meg védőiratát, melynek következtében a törvényszék el is ejtette azt a vádat, mintha ő lett volna oka a bécsi forradalomnak és Latour megölésének. Teljesen politikai jellegű porének befejezését, vagy pedig a vizsgálat folytatása esetében szabadlábra való helyezését már csak azért is sürgette, hogy nemzetét az uralkodó-házzal kibékítse. Június végén Laibachból Olmützbe vitték, hol a hadi tör-

vényszék néhány évi börtönre, majd Schwarzenberg miniszterelnök felhívására, halálra ítélte, egyúttal azonban kegyelemre ajánlotta, «mivel Batthyány, mint miniszterelnök, gyakran jutott oly súlyos körülmények közé, hogy másként nem cselekedhetett». De hogy a császár ne legyen kénytelen megkegyelmezni neki, még az ítélet módosítása előtt Budapestre küldték, hogy

Haynau teljes hatalmának területén a kegyelmezéséknél addig követett szokásokkal ellenkezően járhasanak el vele szemben. Komárom teljes átadásának napján, október 5-én a haditörvényszék kötél általi halálra íteltette Batthyányt, mint a ki miniszterelnöki minőségben a practica sanatio kötelekeinek tagítására s az alkotmány felforgatására törekedett,

